

A HALÁSZAT MINDEN ÁGAZATÁT FELÖLELŐ SZAKLAP.
KIADJA: AZ ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET ♦ ♦ SZERKESZTI: UNGER EMIL DR

:: :: Kéziratok és szakkérdések :: ::
a szerkesztőség címére küldendők.

Előfizetési díjakat és hirdetések az
Országos Halászati Egyesület
(Budapest, V. ker. Kossuth Lajos-tér 11
:: :: II. emelet 213.) fogad el. :: ::

Szerkesztőség: Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

M. Kir. Halélettani és Szenny-
vítisztító Kísérleti Állomás

MEGJELENIK EGYELŐRE MINDEN HÓ KÖZEPÉN.

Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nemtagoknak előfizetési díj: {
Egész évre 12 pengő.
Fél évre 6 pengő.
Külföldre egész évre 16 pengő.
Állami alkalmazottaknak 50%-os kedvezmény jár.

:: :: Verantwortlicher Redakteur: :: ::
Dr. EMIL UNGER.

:: Administration: Ungarischer ::
Landes Fischerei Verein,
BUDAPEST, V.,
:: :: Kossuth Lajos-tér 11. II. 213. :: ::

Redaktion: Kgl. Ung. Ver-
suchsstation für Fischerei-
biologie und Abwässerbe-
seitigung Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

HALÁSZAT — (FISCHEREI)

FACHBLATT FÜR DIE GESAMTINTERESSEN DER FISCHEREI

Organ des Ungarischen Landes Fischerei Vereins Budapest.

TARTALOM: A Balaton halásztópográfiája. Lukács Károly dr. — A pontyértékesítésről. Uzoni László. — Sorsvetés vonyóra. E. Kiss Aladár
— Kell-e propaganda, vagy nem? ifj. Zimmer Ferenc. — Edesvízi halászat. Répássy Miklós. — Az indiai szigetek halászata. Illésy. —
Társulatok—Egyesületek. — Külföldi lapszemle. — Újdonságok—Vegyesek — Árjegyzések—Hirdetések

Mai számunkhoz mellékelünk a XXXIV. évfolyam tárgymutatóját és névjegyzékét.

INHALTSANGABE FÜR DAS AUSLAND: Die fischereiliche Topographie des Balaton Sees. — Über Karpfenverwertung. — Fischerei-
liche Gewohnheiten. — Brauchen wir Propaganda? — Süßwasser Fischerei. — Fischzucht der Sunder-Inseln. — Gesellschaften und
Vereine. — Auslandschau. — Fischpreise. — Annoncen.

Olvasóinkhoz!

A legutóbbi választmányi ülés határo-
zata értelmében díjakkal tartozó olvasóink
körlevelet kapnak, melyben tartozásuk összege
(tag- v. előfizetési díj) fel van tüntetve és a
terélhez megfelelő postatakarékpénztári befizet-
őlap is mellékelve.

Miután korábbi felszólításunk nem járt
eredményel, nyomatékosan és tisztelettel kér-
jük mindazon olvasóinkat, akik a közeljövő-
ben ilyen levelet kapnak, hogy fizetési kötele-
zettségüknek lehetőleg postafordultával ele-
get tenni szíveskedjenek, mert különben Egye-
sületünk a lap küldését részükre a jövő év
elejétől kezdve kénytelen lenne megszüntetni.

Budapest, 1933. december hó 15-én.

Az Országos Halászati Egyesület
Elnöksége.

A Balaton halásztópográfiája.

(Vége.)

A magyar néprajz atyamesterének kitűnő tanítvá-
nya, Jankó János a Lóczy-féle nagy monográfia „A Bala-
ton-melléki lakosság néprajza” kötetében, ugyancsak a
Balaton halásztópográfiájáról szóló fejezetben adja közre
7 évi gyűjtő munkájának eredményét. Az ő és munka-
társai (főleg Vas János egykori halász, Lóczy hajóveze-

tője, több évi és Mohácsy Pál tanár 1895-ből való)
gyűjtésének eredményeképpen — a Herman O. 45 tanya-
nevét beleszámítva — összesen 500 vonyónév és 300
synonyma került feljegyzésre. Jankó ezeket a tanyane-
veket csak egyszerűen felsorolja, a „locorum nuda nomi-
na“-t adja minden közelebbi magyarázat nélkül, pedig
ezek egyik-másikának érdekes nyelv- és gazdaságtörté-
neti vonatkozása is van. A legújabb időben (1932)
Visky Károly imént idézett nevezetes munkájában 42
Tihany-környéki vonyónevet sorol fel a legöregebb, ki-
érdemesült halászok bemondásai alapján.

A magam gyűjtése több, mint 12 esztendőre és
a Balaton egész víztükrére kiterjed. A tanyaneveket
azoknak a halászmestereknek szájáról vettem le, akik
az illető Balatonrész évek során át halászták és így
azt a partkörnyéket is apróra ismerik. Így a Szántódtól
Keneséig terjedő partszakaszt Székely István 76 éves,
szentesi eredetű halászmester tagolta el többször előt-
tem. Az ő, szintén szentesi születésű nagyatya a hat-
vanas években boglári halászbérlő volt, ennek előtte és
utána a Tiszán és a Körösön halászgazda. Székely I.
több, mint 50 éve halászik, ebből 34 éve a bérlőtársas-
ág szolgálatában, s még ma is akkor a legboldogabb,
ha hálóállítás helyett halászó munkára kap beosztást.
Ugyanezt a partvonalat a vele átellenes veszprém-zalai
résszel együtt Borbély Károly, 1927-ben elhunyt érde-
mes halászmesterünk is többször, utóljára 1925-ben,

mutatta be nekem apróra, kiegészítve a Szárszó-Udvári vonaláig terjedő résszel, amikor haltenyésztő művelteink során annyiszor jártuk együtt a Balatont. A szántódi révtől Szemesig és a tihanyi révtől Akaliig terjedő részt főleg Horváth János halászmester és hajóvezető bemutatásából ismerem; a Szemestől Keresztúrig és Akalitól Szigligetig vonuló partszakasz vonyóit Németh Gyula halászmester és hajóvezető; a Keresztúrtól Keszthelyen át Szigligetig terjedő vetők neveit Molnár János, régi keszthelyi halászmesterünk felsorolása alapján je-

Székely István (75 éves) szentesi származású balatoni halász- és hálómester. (Dr Unger Emil felvétele.)

gyeztem fel. A tihanyi vonyókat Borbély és Horváth mestereken kívül az ottani vezeresek, Bíró és Varró tihanyi lakosok sorolták elő. Tévedések és ismétlések elkerülése végett gondom volt rá, hogy ugyanannak a partszakasznak a tanyáit különböző időben és egymástól függetlenül több mesterrel, vezéréssel is elmondassam magamnak, úgyhogy az alább következő nomenclatura csakis azokat a neveket tartalmazza, amelyek az elmúlt évtizedben valóban használatosak voltak, ma is a halászok száján forognak és amelyeket topográfiailag — kevés kivétellel — magam is azonosíthattam.

A felsorolást a két nagy medencére és a sok szempontból külön egyéniségként jelentkező Tihany környéke elkülönítve végezzük. Kezdjük pedig a keleti mélyebb Balatonon, kiindulva Szántódról és — a déli part mentén haladva — megkerüljük a Balatonfőt és bevégezzük a füredi, vagy diósi saroknál. Azután következik a tihanyi 28 vonyó. A harmadik, utolsó fejezetben folytatjuk felsorolásunkat az aszófői saroknál és — a felső parton Badacsonyon, majd Balatonfenéken áthaladva — visszatérünk balatoni körutunk kiinduláspontjához, az öreg szántódi révhez.

A néprajzi, gazdaság-, vagy nyelvtörténeti szempontból figyelemreméltóbb tanyanevekhez maguk a halászok által fűzött magyarázatokat — melyek tehát nem mind feltétlenül hitelt érdemlők — már csak a száraz

felsorolás élénkítése végett is mindjárt az illető nevek után adom. A neveket nem ortografikusan, hanem fonetikus átírással közlöm, ahogyan azokat a halászok az ő balatoni tájszólásukon kiejtik. Azokat a neveket, amelyek ugyanilyen hangzásban Jankónál és Hermannál is szerepelnek, egy zárójelbe helyezett (J) illetve (H) betűvel is megjelöltem.

Balatoni tanyanevek.

I. Szántódtól Siófokot át keleti irányban:

(A zárójelbe tett szavak nem tartoznak a tanyák közhasználatú neveihez, hanem csak a gyűjtő, illetve a halászok magyarázó megjegyzései.)

1. (Szántódi) Ré mellyéke
2. Bakacs (J), (így nevezik azokat a gyökereket, torzokat, amelyeket a halász a víz alatt, ezen a részen különösen nagy számmal talál: „olyan bakacsos az alja a tanyának“.)
3. Nagypince eleje (a dombtetőn épült apátsági présházról)
4. (Zamárdi) Falu csapás
5. Körtefai akadó (valamikor elsüllyedt kőszállító uszály roncsai és rakománya)
6. (Zamárdi) Itató
7. Fűzfák eleje
8. Kút völgy eleje (J)
9. Folyó eleje (J), (tőközpusztai metszés, vagyis lápvezető árok)
10. Határ (az apátsági és káptalani Balaton határa)
11. Szarkafészkés (J)
12. Kukacos-folyó eleje (J), (a somogyfoki lápot levezető metszés a halászok megfigyelése szerint sok kukacot hoz, ami sok harcsát csalogat oda, ezért nevezik a mellette levő tanyát)
13. Harcsás-nak (J)
14. Újpuszta eleje (J)
15. Keresztfai csapás (J-nál elhallás folytán „Körösztféjú“, nevet a csapás vagyis a szőlőhegyi út melletti feszülettől kapta)
16. Disznósz... s (J), (a régi löversenyter még korábban a káptalani konda legelője volt)
17. Kutya tejes (a réten sok kutya teje-virág volt)
18. (Siófoki) Móló mellyéke vagy telep eleje (J), (telep alatt halásztelepet értek)
19. Faluvégi csapás (J)
20. Csillapító eleje (J), (a vasúti szemafór, amely a vonatokat beereszti és lassítja, csillapítja őket)
21. Harcsás (J), (a jégi halászatnál nagy tömeg harcsákat szoktak itt fogni, egy kerek 30 mázsás, csupa I. harcsa fogásnak 1924 jan. 15-én e sorok írója is tanuja volt)
22. Nagynád eleje (J), (a nádasnak már régen hült helye)
23. Itató csapás (J)
24. Csoportfák eleje (J), (ezek a fák sem állnak már)
25. Bublánád eleje (J), (rég, híres orvhalász, aki ebben a már kiveszett nádasban szokott pontyokra „tapogatózni“)
26. Sáfránykert (J), régen valamikor sok sárga-virágos bokor volt a mai villák helyén)
27. Hukk-eleje (J), (egy Huck nevű, régen meghalt vasúti örök lakott itt)¹
28. Tetűvögy (J), (vándorlegények pihenője és fürdője)
29. B... óvögy (J), (rég, halász-csintalanságok színhelye)
30. Zaccgeros (az adándi Satzger földbirtokos-család fürdőháza)
31. Gunyhó eleje (J), (rég, halászgúnyhók az apróberlők idejéből)
32. Csucsos part eleje (urasági présház a parttetőn)
33. Kis-Sáros (J), (iszapos fenekű tanya)
34. Nagy-Sáros (J), (iszapos fenekű tanya)
35. Cséplő akadó (J), (ez is egy barátságos vasúti bakter emléket őriz, mint a 27. sz.)
36. Tavali akadó (J), (már harminc év előtt is így hívták, a mester maga is neveti, hogy a halászok milyen együgyű nevet adtak neki, de rajta maradt, éppen, mert ilyen együgyű)
37. Sorfák eleje (J)
38. Kűhid eleje (J), (a vasúti aluljáróról)
39. Csárda eleje (J), (gamászai csárda, most birkaakól)
40. Határi akadó (J), (gamászai és világosi puszták határán)
41. Fészer eleje (J), (most a világosi nagyvendéglő)
42. Hágicsó (J), (lépcső feljáró a világosi őrházhoz, most állomáshoz)
43. Kisbokri (J), (rég, vadrózsabokrok a part aljában)
44. Nagybokri (J), (rég, vadrózsabokrok tömegesebben a réten és a part alján, azelőtt „Gyöppös eleje“ volt)

¹ A vasúti örökkel mindenütt a part mentén jó viszonyban vannak a halászok, mert ha baj van, ezek telefonálnak az állomás útján a központba, s nagy viharok, hófúvások idején melegezni hagyják a partra vetett halászokat. Később majd még több ilyen egykori örörről elnevezett tanyával találkozunk.

45. Nád eleje (igen goromba akadó, nagyon tépi a hálót)
46. Magas órház eleje (az aligai magas parton, ma Aliga állomás)
47. Aligai csapás = Simon-lakás (J), (az aligai magas partba vájt lyukban lakott az öreg Simon, eresztős halász, akit még ma is emlegetnek Siófokon)
48. Kenyőfődes (J), (sárga agyag a fenék)
49. Két nád köze (J)
50. Akarattyai csapás = akarattyai itató (J)
51. Aludttelej (a sáros, lány talajtól a felhúzott horgony kocsonyás lesz, mintha aludttelejtől csöpögne)
52. Nagyfa eleje
53. Hegymagos (J), ma inkább: Csittényi alja.
54. Nemesné v... a vágánya (J), (rég, 50 év előtti kövér kenesei halászgazdánéról)
55. Itató csapás (H: itató, J: csapás)
56. Gyökeres (H, J)
57. Libadélló (J), (kenesei falu alja)
58. Temető alja
59. Élőspart eleje
60. Meggyes (H, J)
61. Törökverő (H, J), újabban inkább: Csúszás eleje, a vasútépítésnél történt hegyomlás után
62. Kis-Csöngé, Jankónál Csöngéd
63. Nagy-Csöngé
64. Körtefák eleje (J)
65. (Fűzfői) Sarok (J)
66. Kisfétős
67. Nagyfétős (állítólag pörös kis tanyák, egyik gazda féltette a másiktól)
68. Sósparc eleje (J)
69. Sárganád eleje (J)
70. Budatava (rég, csak vendéglő, ma üdülőhely neve)
71. (Almádi) Híd eleje (J)
72. Fürdő eleje (J)
73. Szanatórium eleje
74. Feketehegy alja
75. Almádi akadó
76. Küberakodó (ahol a piros almádi épületkövet rakják uszályba)
77. Burjánlikak alja (az útépítésnél levágot partba épített búvóhelyekről)
78. Szőlőhegyi csapás eleje
79. Torrajja (J), (az alsóörsi u. n. Tör-i szőlőhegyről)
80. Három pincék eleje
81. Gunyhó eleje (J), (halászgunyhóról, aminek nyoma sincs már)
82. Fürdők eleje
83. Sédjárás (J), (a vasútsorompó előtti Séd-patakról)
84. Liliomos (J-nál Liliomsarok), (a mai halásztelep előtti vizililiomos partról)
85. Körtefák eleje
86. Szerdahelyi akadó
87. Ór eleje (a vízbe kiugró partszakasz)
88. (Paloznaki) Sarok (az előbbi ór után következő öböl)
89. Kükoporsó alja (partszéli koporsóalakú domb, híres római lelőhely)
90. Fehérvíz (J)
91. Mária-szobor eleje (az Angol-kisasszonyok fürdője)
92. Kereked (J-nél kerekedi tisztás és Kerekedorr)
93. Nyárfás
94. Arácsi lejáró
95. Arácsi tisztás (J-nál Tisztavíz)
96. Galamblovó
97. Hidegfürdő eleje
98. Deszkametsző (J)
99. Baricska alja (J)
100. Fenéki tisztás (J-nál Fenékajja)

II. Vonyónevek a tihanyi félsziget körül.

101. Diósi sarok (J)
102. Szivási rét eleje (H, J)
103. Fecskelikak alja (H, J)
104. Ebefa alja (J), (H-nál Ebefon)
105. Dútt part eleje (J), (H-nál: Dúpart)
106. Baromitató (H, J)
107. Kües vagy Sziládi szőleje alja (H, J)
108. Potyogókó (H, J)
109. Váralja (H, J)
110. Szívem vonyó (H, J); újabban Biológia eleje
111. Szűrük alja (J); a dombtetőn látható szérűskertekről
112. Laposkú (H, J) = Cédulaház = Kollátkert eleje (H, J)
113. Sűrű alja (J); a tihanyi halászházról keletre sötétlő, sűrű, magas bozóttról
114. Telep eleje, régebben Gunyhó eleje (J), összeesik a Kisláp eleje, meg Lós, vagy Lovas, vagy Lajos-vonyóval és a Csigás-vonyóval (H, J)

115. Öregláp eleje (H-nál: Láb); ma már egyesült a Sárga part vonyóval (H, J)
116. Kut (H, J)
117. Habitás (J); „habitá“-nak mondják ezen a tájon, „habittyá“-nak Kenese táján a nádtörmelék, melyet a folyás a partra sodor: v. ö. kenesei régi, elfelejtett tanya: Fehérhabittyó (J), a Törökverő és Meggyes között.
118. Tüskés (J), újabban inkább: Csúszott parti vagy Fehér parti vonyó
119. Likak alja (J)
120. Alsószarkád (J), (H-nál: A.-Szarkány)
121. Gömbölkü (J), (H-nál: Gömbökü)
122. Felsőszarkád (H: F.-Szarkány), (J)
123. Gurbicsa (H, J)
124. Ráta (H, J); a levendulás domboldal alatt; a siófokiak Bivalyitatóknak mondják
125. Jajtekerő (H, J); nevét a régi, kézzel hajtott kis kötéltekerőtől kapta, melyet az egyik szárnyon, az itt nagyon erős folyás miatt csak kínosan tudtak hajtani
126. Csókapartok (H, J)
127. Keskenykües (H, J)
128. Usztató, másképp Sarok-vonyó

III. Tanyanevek (vetők) Aszófőtől Szántódig.

A) A saroktól a keszthelyi határig.

129. Bázsa (J); régi tihanyi vonyónév az aszófőiek által is bázσαι rétegek nevezett partrészről
130. Gyuri (vagy Gyugyi) láp eleje (J)
131. Tisztás eleje (örvényesi) (J-nál: Tisztavíz)
132. Malom alja (örvényesi), J-nál: Séd alja
133. Udvari hajtó
134. Falu alja (udvari), (J)
135. Ikráztató eleje; a fogaskeltető-kertek védett öble
136. Sorompó eleje, újabban Antal-telep eleje, másképp Csapás eleje
137. Keresztvonyó, a legismertebb és legkiadósabb tanyák egyike melyet a tihanyi ór irányából az alkali ór-nak húznak, „fél-srégén“ (J)
138. Somos alja
139. Kiserdő eleje
140. Dögtemető (akali), másképp keresztvonyói ór (J-nál Sósorr)
141. Kerek nád, másképp Temető alja
142. Órház eleje
143. Pántlikai nagypince eleje; nagyhálónál: Falu alja (akali)
144. Sorompó eleje, másképp Itató eleje (J), Akalítól ny-nak
145. Gyár eleje; a kegyesrendi papok teglagyára
146. Sági pusztá eleje, vagy sági ór
147. Vérkút eleje (J); az ósrégi, híres forráshoz újabban messze-látszó ház épült
148. Állomás eleje (zánkai)
149. Nyárfás eleje
150. Víriusz-móló eleje; a vízbirtokos család saját küberakodójáról
151. Temető alja (szepezdi) (J)
152. Falu alja (szepezdi) (J)
153. Sebestyén-villa eleje
154. Kesellő (J-nál: Keselői vető); kis öböl, amelyet főleg keleti szél után szoktak halászni
155. Kertészház, másképp Bolgárház eleje
156. Csukór vagy Csuki orr (J)
157. Fürdő eleje (J-nál: Sziget); kiugró köves félsziget fürdő-sátrakkal
158. Móló melléke (J: Gőzhajó melléke)
159. Régi halásztelep eleje (J: Gál-itató); ez az ú. n. Császa, Gál Gaszton apjának, G Lőrincnek birtoka
160. Rétsarok (J)
161. Nyárfás (J)
162. Pálkövei ór (J-nál: Pálköve 3 tanyával)
163. Rendesi sarok (J-nál: Rendesi hajlás)
164. Odor-villa eleje
165. Sédtorok (J)
166. Abrahámi föld eleje
167. Bökök küberakodó (J: Böki itató)
168. P...s kisasszony eleje; egy villáról a szőlőhegyben
169. Kisörsi nyárfás
170. Kápolna alja
171. Savanyúkút
172. Kisörsi sarok, régen, (J-nál is: Grófház alja; az egykori Esterházy, most Purgly-féle birtokról)
173. Tomaji sarok
174. Gyár melléke; a bazaltbánya közúzója
175. Bezeréd (J: Bözörédi alja); egy Bezerédi urasági szőlőről
176. Kikötő melléke, másképp Hableány (J); a jönevű régi fogadóról
177. Hercegház eleje (Esterházy hercegi pincészet épülete)
178. Kisfaludy szőleje alja (J)

179. Kuglics szőleje alja (J); bizonyára a Skublits név elferdítéséből
180. Mintapince eleje
181. Lábdí sarok
182. Szigeti ör; szigligeti félsziget, amely helységet a környék lakói „Sziget” néven emlegetnek
183. Kemencés part alja (J)
184. Szigeti sarok (szigligeti öböl)
185. Szigeti határbocka
186. Edericsi sarok
187. Zambellát (J), újabban Umbellák-nak mondják ezt a híres tanyáját az emelőhálókkal vagy umbellákkal, orthografikusan: umbrellákkal dolgozó orvhalászoknak; öreg halászok azonban ma is Zambellátot emlegetnek
188. Itató (edericsi) (J-nál: Itatói bocka)
189. Határ (Ederics és Győrök közt) (J-nál: Győrki határ)
190. Hosszúhegy alja, másképp Becehegy
191. Mihályháza alja (J)
192. Kápolnadomb alja, másképp Sárgaház eleje
193. Szentkirályi itató; ilyen nevű uraságról elnevezve
194. Csörgő; a hullám nagyon kijár ide és csörgeti a nádat
195. Mézbub eleje; alacsony vízállásnál a nagy meszes kövek kibújnak a vízből
196. Győrök eleje = Falu alja (J)
197. Nád eleje („Győrökön nyugatról”, magyarázza a halászmester)
198. Böngyér eleje; (J) a legöregebb halászok szerint ezen a vízbenyúló óron egy kis rét van, azt nevezik Böngyérnek
199. Cshuk vagy Csutik eleje (kákaszigetek)
200. Szentmihályhegy alja (J); kis fogadalmi kápolna a magányos dombtetőn egy csodaszzerű halászménekülés emlékére
201. Vashégyi gát eleje
202. Nagy itató (J), a vonyarci állomás előtt
203. Kis itató
204. Szárazláb; itt régebben a parti kis halomra, melyet legkésőbb nőtt be a nád s amelyet rendes vízálláskor köröskörül víz vett körül, lábra szoktak húzni, nem hajóra, innen a neve
205. Hévízi bocka (J), Ott sohasem fagy be, mert állítólag „heves” van ott a „gát” vagyis a patakatorok előtt
206. Diási fürdő eleje, másképp Kokasvári akadó
207. Bita-fürdő; ilyen nevű pap-tanár fürdőházáról
208. Macskás tanya, másképp Gyenes alja vagy Gyenesi fürdő mellyéke.

B) A keszthelyi határtól a déli parton a szántódi révig.

109. Zámori itató (J-nál: Ámori bocka), keleti pofa
210. Zámori itató, nyugati pofa; ezeket a vetőket majdnem nád-hosszára húzzák, vagyis az itató órnak majd a keleti, majd a nyugati „pofájára” húznak
211. Bögy, másképp Búdós árok (J-nál Kisbögy és Nagybögy); a vető besarkal a Búdós-árok elejébe: a part itt a liba bögyére emlékeztette a halászokat
212. Kikötő mellyéke (J-nál: Híd eleje)
213. Kút eleje; a vasútállomás partja előtti kútról, ahonnan a vasút részére szivattyúzzák a vizet
214. Telep eleje (a halásztelep előtti vető)
215. Szabadfürdő eleje
216. Tiszti fürdő (a hercegi gazdatisztek fürdője), másképp Huszárnyarfák (az igen magas jegenyéket nevezik így a keszthelyiek)
217. Kerék nád eleje, másképp Ritka nádas
218. Tanya ále (sorfák a major felé)
219. Laposkúes (J); a vízből a partra kibányászott lapos kövekről, amelyeket Keszthelyen falazásra is használnak
220. Tanya alsó sarok
221. Hetes nyárfa (hét nyárfából álló magas facsoport)
222. Vízfolyó (J); egy patak ömlik itt a Balatonba. Fent az út mellett egy „Tanyakereszt”-nek nevezett régi, messze fehérlő kőkereszt áll, amelynek felirata a régi céhes halászat emlékéét idézi: „Halász Czehbeliek Tsináitak 1810.” Öreg halászok mesélik, hogy ebben az időben egy jégi halászatnál e tájon sok halász lelta halálát¹
223. Homokos, másképp Arokkó eleji bocka (J)
224. Sastornya (J); e tanyánév eredete, sajnos, feledésbe ment
225. Bakterház eleje (J), másképp: Órházi akadó (a fenéki állomásról)
226. Angluskert-ór (J: Angluskerti bocka); a vízparti fűzes és nyárfás parkszerű környékét nevezik anglus- vagy angolkertnek
227. Kétszálás. Csak 200 ölnyire, vagyis két szál kötélnyire tudnak itt halászni a sok kő miatt, amelyek a Balaton fenekén húzódnak. Sastornyától kezdve az Angluskerten át e Kétszálás vetőig mindenütt, de leginkább ez utóbbiban találkoznak a halászok ezekkel a nagy kövekkel, amelyeket a régi római

¹Jankó J. egy fejezetet szentel balatoni néprajzában a czéhes halászatnak, a keszthelyi céhokmányok alapján. Minthogy ez a kis történeti adat hiányzik belőle, érdemesnek tartottuk itt megemlíteni.

- castrum Mogentianae vízbenyúló falmaradványainak tartanak. Ezek a köves vetők sok emlékezetes kősüllő-, harcsa- és fogaszsákmánnyal örvendeztettek már meg a keszthelyi halászokat.
228. Torok eleje; a Zala-torkolat vetője (J: Torokeleji bocka)
229. Iszap: a balatonszentgyörgyi határ egy mocsaras legelőjéről elnevezve
230. Ilonakép; egy Szent Ilonának szentelt kőszoborról az út mellett
231. Határ (J: Határbocka); a Festetics hercegi és Hunyady grófi víz határa
232. Göbecs, (kavicsos vető, jó fogasakadó Balatonberény alatt)
233. Nádór
234. Sárga bocka (J); márgás, agyagos fenék, ahol sok kősüllőt szoktak fogni
235. Zsidó temetői akadó
236. Szitabocka (J)
237. Szényel bocka (J); kemény, fekete agyag a fenéke, olyan fekete, mint a „szény”, innen a neve; gyakran akadnak itt fekete tőzegdarabok a hálóba
338. Bandirház eleje (J-nál: Bandirtanya, Bandirbocka); régi eresztős halász tanyája, aki a század elején halt meg; Berény ny-i szélső háza volt az övé, a Bandirház.
239. Berényi fűzes, másképp: Szálloda eleje (Magyar Tenger fogadó); ennek a vetőnek is kemény, agyagos-márgás fenéke van, ahonnan „sarkantyúkó”-nek nevezett lyukacsos konkreciókat hoz fel néha a háló
240. Aszó bocka (J); a halászmesterek szerint a Hunyady gróf által a vízbe, a parttól krb. 100 m-nyire, vízmadár-les céljaira csinált szigetfélélet, amely mások szerint a Hunyady grófék egykori kis gőzhajókikötőjének maradványa, ezt hívják a berényiek Aszónak.
241. Csicszerikú (J-nál: Csicsergő, de ő ezt hibásan a Bandirháztól ny-ra helyezi. Csicseri a halászok száján annyit jelent, mint csörgő, csicsergő, vagyis a víz ott enyhe hullámzásokor csörög a kavicsokon)
242. Hegyeskú (J)
243. Kiskú vagy Határi kú (J)
244. Békú (J); sokféle, messze terjedő, valószínűleg bő-(séges) kő
245. Sáros (az akadó vége, iszapos fenékű tanya), másképp Kereszturi falu alja
246. Nagy árok eleje (J-nál: Újáróki csapás eleje); a széles övcsatorna előtt
247. Akasztófa eleje; egy akasztott embert találtak ott valamikor egy parti fán; mások szerint „vatakit ott felakasztottak még a nemesi világban”.
248. Bokoralja
249. Fricc őrház eleje; ma már vasúti állomás, Balatonmária m. h. név alatt
250. Piros ház eleje
251. Metszés (balatonfenyvesi nagy árok) eleje, másképp: Mária-telepi vízház eleje, vagy Uncunc-ház eleje
252. Máriatelepi (most Balatonfenyvesi) állomás eleje
253. Forgách-villa eleje
254. Vastag nyíres (J-nál: Nyíros); a parton nyírfa-erdő fehérlék
255. Vékony nyíres (J-nál: Nyíros); a két nyíres együtt újabban, a nagyhalós halászok száján Stadler eleje, az új birtokosról
256. Nyíresi gunyhók eleje; a régi halászugunyhók voltak ott
257. Szmodics-szőlők eleje
258. Rámpa eleje (J: Rámpó). A régi Zichy-grófi majortól levezető vasúti átjárót, annak sorompóját nevezik az idevaló halászok „rámpá”-nak.
259. Boczka (fonyódi) (J)
260. Márfy-villa alja; a bélételepi hegytetőn messzelátzó emeletes villa; másképp Határi kú akadó néven is emlegetik
261. Templom alja; a fonyódi hegy magas partja fölött épült új fonyódi templomról
262. Kongó kő („szigorú akadó, amelyik olyan gorombán tépi a hálót, hogy nem is igen merjük halászni, legfeljebb kis hálóval”)
263. Móló (fonyódi) mellyéke
264. Állomás eleje
265. Fütőház eleje
266. Keszeghegy alja; szőlők voltak ott azelőtt, most a fővárosi leányrívaház telepe, régen híres keszegívó hely, de hegynek nyoma sincs ott
267. Telep (halásztelep) eleje
268. Bali őrház eleje; ez is egy barátságos vasúti ör, aki már közel három évtizede van jóban a halászokkal
269. Égeti gunyhók eleje (J: Régi gunyhó); régi halászugunyhók, amelyeket valamikor, krb. 40 év előtt, bosszúból felgyújtottak a hálókkal együtt
270. Remicz eleje; így nevezik népiesen a „remise”-t, a fiatal vadfogó akácást; több is van a Balaton déli partján, ilyen fekete fenyőkkel kevert akácás (Nagy-Remicz, Buger-Remicz, v. ö. Jankó J. helynevekről szóló fejezetét a „Balatonvidéki lakosság néprajza” c. munkájában.)

271. Űszög alja: a tószegi Freund-birtokhoz tartozó szőlők előtt
272. Űszögvégi akadó
273. Akó (akol) alja (J-nál: Akó eleje)
274. Cságvári eleje (J): régi vasúti őr, akinek nevére csak a leg-öregebb fonyódiák emlékeznek már
275. Vízház eleje (J-nál: Metszés eleje): léplevezető szivattyúház Csehi alatt
276. Határ eleje (J): Csehi és Boglár határszéle
277. Csillapító eleje (J): a boglári vasúti szemafór. Siófok határában is találkoztunk ugyanevvel a tanyánévvel
278. Vízszivató eleje (J-nál: Kőkút eleje): a Balatonba szigetként épült, kövel kirakott kút
279. Két móló köze
280. Régi móló mellyéke (J: Réház mellyéke)
281. Part alja (boglári Várdomb alja)
282. Téglagyár eleje
283. Határ (Boglár és Lelle között), ma: Balatonboglár felső megálló
284. Kísrámpa eleje: sorompó a lellei Űszó alatt
285. Új móló eleje, korábban: Falu alja: még előbb, J-nál: Bosnyák-villa eleje
286. Fördő eleje, újabban: Strand eleje
287. Melegedő: nyári fogastanya, egy hinármező a parttól kb. 600 öltre, ahová nyáron a fogások „melegedni“ járnak
288. Vízház eleje (lellei): a lellei berek, volt Goszthony-féle tógazdaság fölös vizét levezető szivattyú
289. Nagy nyárfa eleje
290. Dózsa eleje: ez a vasúti őr is évtizedekig barátkozott itt a hal szokkal
291. Határ (Lelle és Szemes közt)
292. Hegyes nyárfa eleje: a szemesi halászok „mi akadónk“-nak mondják, de „műakadónk“ is nevezik, mert itt felfrissítettük az eliszapolódott „kües“-t
293. Szőlők alja (Hunyady grófi szőlők eleje)
294. Szőlők sarka
295. Móló mellyéke
296. Halászcserda eleje
297. Bagolyvár alja: a szemesi magas parton emelkedő csipkézett oromzatú villáról
298. Villák sarka
299. Mosó (J): az egész falu odajárt régen ruhát mosni
300. Prekácza eleje: vasúti ört örökít meg ez a tanyánév is.
301. Űszöd alja, máskép Préház eleje: az Űszödi piaristák szőleje
302. Kismetszés eleje: berek-levezető csatorna (J-nál is szerepel, de ott más ártot jelent: Lelle-és Szemes határában)
303. Töltés: a piaristák egykori rakodó kikötője, ma már vízzel borítva, csak nagyon kicsi víznél bukkan elő (J-nál: Töltés melléke)
304. Nagy metszés eleje: a halastó levezető-csatornája
305. Bódé eleje
306. Gyár eleje: a mult évben lebontott szárszói mészhomok téglagyár
307. Falu alja; a dombon húzódó Szárszó falu, (J) újabban: Fördő eleje
308. Irtás eleje (J); a part alján húzódott akácás kiirtásának emléket őrzi
309. Likas part alja (J); parti fecskelyukakkal tarkázott magas löszfal
310. Somrét (J-nál: Somrétút eleje)
311. Akadó
312. Határ: Szárszó és Földvár közt (J-nál: Határszél)
313. Nád eleje
314. Villák eleje
315. Folyó eleje: a köröshegyi malomárok torkolata előtt
316. Móló mellyéke
317. Fördő eleje vagy Strand eleje
318. Határ (J)
319. Sáros: Szántód előtt (J-nál: Zamárdi sáros vagy süllýedt láp)
320. Négy szálas (J): itt négy szál kötél hosszát lehetett rugatni (v. ö. a Zala-torok előtti „Kétszálas“ vető, 227. sz. alatt)

Ezzel visszatértünk, nyugat felől, a szántódi rémellyéki tanyához, ahonnan elindultunk keleti irányban.

A felsorolt tanyák nevei között még mindig szép számmal találkozunk olyanokkal, amelyek 30—50 éve, vagyis Jankó János, sőt Herman Ottó ittjárta óta nem változtak, amelyek tehát a partszegély illető szakaszának valósággal topográfiai meghatározói lettek, u. m. Bakacs, Sáfránkert, Bokri, Törökverő, Meggyes, Budatava, Toralja, Kesellő, Sastornya, Aszó, Somrét stb.;¹ de viszont elég nagy számmal vannak olyanok is, melyek a balatoni kultúra fejlődését tükröztetik (Rámpa eleje, mólók mellyéke, strand eleje, villák sarka, Ódor-, Forgách-

¹ Jórésük a Balaton és környékének az Áll. Térképező Intézet kiadásában megjelent 1:75.000 mértékű térképén is szerepel.

Márffy-villa eleje, Bagolyvár alja stb.). A régies zamatú néprajzilag érdekes nevek lassan bizony — mi tagadás! — kiveszöben vannak, de ebben kétségkívül legalább annyi része van a Balatonpart gyors iramban haladó beépülésének, fásításának, a természetes vegetáció (nádasok, füzesek, jegenyék, ősfák) kipusztításának, amely kultúrmunkák a part jellegzetes tájékoztató pontjait eltüntetik vagy eltakarják, mint a halászati technika fejlődésének s a halgazdaság korszerű, racionalizáló irányzatának.

A bérlő halásztársaság által bevezetett egységes kezelés előtt, vagyis a mult század második felében 60—200 öles, majd később, a szentesi és mindszenti halászok működése óta némely helyen 300 öles gyalomhálóok voltak használatban. A bérlővállalat 1900 óta 600 méteres hálókat használtat és csak 1924 őszén vezették be az 1200 m-es öreghálókat, amelyeket már nem egy, hanem két pár halászdereglye szolgált ki. Csak a kisebb telepeken és a nyári évszakban használják még mindig a 600 méteres húzóhálókat. Úgy ezeknél a „kis“ hálóknál, mint az 1200 m-es nagyhálóknál 400 méteres kenderköteleket szalasztottak le a két szárnyon kifelé haladó fahajók tekerődobjairól, s egy ilyen 400 m-es kötélpár hosszával való előrerugtatás jelentett egy u. n. „rugató“-t. Mióta a kézitekerő helyett motoros csörlők végzik a húzás munkáját (1928 nyara óta) s mióta ezek a kezdetben használt vastag kenderkötelek helyett 1500 m hosszú sodronyköteleket csévélnek fel a csörlődobokra, egy rugató már nem 400 m, hanem 1500 m-nyi előrejutást jelent a part felé¹

A motorok előtti időkben is sokszor vetettek azonban 1000-1200 öles tanyákat, amikor is a háló „elszórása“, vagyis a meghalászkodó tanyának felülről való elkerítése, az u. n. „kerítés“ a parttól kerek két km-nyire kezdődött. Háromszor-négyszer is leszalasztották, majd újra feltekerték a gépdobra a párhuzamosan húzott két kötelet, amíg az ezek nyomában járó nagyháló a két halászhajó közti tanya vizét megszurte.

A halászmesternek tudnia kellett — és tudnia kell ma is — minden tanyafejen, hogy milyen messze van a parttól (helyesebben a „csapatás“ és „markolás“ helyétől) akkor, amikor a háló elszórásával a tanyát elkerítik. A balatoni halászmesternek ehhez a helymeghatározáshoz nem kell se térkép, se sextáns: évtizedek gyakorlata megtanította őt, hogy helyét a nagy vizen műszer nélkül is meghatározhassa. Csak körül kell néznie a hatalmas medencét körülölelő hegykoszorún s mindig megállapítja, hogy milyen messzire jár a gőzös, vagy motoros a parttól és mennyire kell még a dereglyéket vonatniok, míg a háló elszórásának kiszemelt helyét elérik.

Akár a déli, akár az északi partnak, akár nappal, akár éjjel halásznak, a halászmesternek megvannak a fejében a part alakulása, a környék hegyrajza, kiemelkedő építmények vagy ezek megvilágítása által nyújtott mindama támpontok, amelyeknek egymáshoz viszonyított helyzetéből hajójának a kiszemelt tanya „csapató“-helyétől való távolságát megbecsülheti. Helyszüke miatt csak néhányat fogunk itt a halászok balatoni morfológiai ismereteinek eme különleges gyakorlati alkalmazásaiból bemutatni.

Ha a zamárdi vizet halásszák, úgy akkor vannak 1000 öltre a déli csapatóhelytől, amikor a badacsonyi hegyet éppen eltakarja Tihany déli lejtője. Ezt még a 8 év előtt elhalt Borbély Károly főhalászmester mutatta meg e sorok írójának.

¹ Újabb tapasztalatok előnyösebbnek mutatták a 800—1000 méteres drótköteleket s most már ilyenek is vannak többnyire használatban.

Az aligai magas parton levő őrház felett van egy óriási sudár jegenye; ez majdnem olyan fontos tájékoztató pontja a halászoknak, mint a hajósoknak az akaratyái „Rákóczi“-fa.

„Amikor a siófoki mólóból kifordulok — magyarázza a halázmester — és ennek az aligai magas jegenyének tartok, akkor a Szabadi és Világos alatti akadótanyák meghalászásánál, egy rugatóra, vagyis másfél km-re van fölem a csapató.

Ha a kenesei kikötőtől délre akarok halászni, a magas partok felé, akkor vagyok két rugatóra, ha a szentkirályszabadjai templom egy vonalba esik a budatavai sötét csoportfákkal.

Ha a kenesei kikötőn felül (tőle É-ra) akarok halászni, akkor a két rugatót elérem, amikor a szentkirályszabadjai templom kibújik a hegy mögül.

Ha Almádi felé, vagyis a gyermekszanatóriumtól a Budataváig terjedő tanyákat halászom, úgy akkor vagyok két rugatóra, amikor az alsóórsi ór és a tihanyi hegy északi lejtője összeér.

Ha a Siótorokból kiindulva Alsóórs felé tartok és fel akarok halászni a Liliomosra, akkor addig megyek egyenesen felfelé, amíg — ÉNY felé nézve — a tihanyi hegy mögül elő nem fehérik az udvari templom.

Ha pedig Alsóórstól nyugatnak halászunk, a két rugatót akkor érem el, amikor a tihanyi hegy É-i vége fölött előbújik az örvényesi templom.

Ha Fonyódról indulva felhalászunk Ábrahám alá, két rugatóra akkor leszünk, amikor a boglári régi móló összevág a temetőhegyi felső kápolnával (amelyben a Gaál-család kriptája van).

Ha Keszthelyről kiindulva Mihályházának halászunk (Edericsnél), akkor addig megyek keletnek, amíg a badacsonyi hegy mögül ki nem bújik az ábrahámi hegy; ez szintén két rugató.

Ha ugyancsak Keszthelyről indulva s a keresztúri víz felé menet a Bokoralját (a déli parton 248. számú tanya) akarom halászni, akkor odáig megyek előre, amíg a tihanyi hegy össze nem ér a csuki (révfülöpi) órral, s ez éppen három rugató.

Ha pedig a keszthelyi motorosháló a szigligeti sarokba megy halászni, egy rugatóra akkor lesz, amikor a badacsonyi Hercegház összeér a szigligeti nádórral.

Ha egyrugató helyett kétrugató tanyát akarnak halászni, akkor a szerint, hogy milyen hosszú a drótkötél, 1500 vagy 1200 m-es, a gőzhajók úgy mint a négyhengeres motorosok 7 percnyi vagy $5\frac{3}{4}$ percnyi utat tesznek befelé s elérik a kétrugató tanyafejet.

A balatoni halászgőzösök* ugyanjs, nemkülönbön a négyhengeres motoroshajók olyan sebességgel járnak, hogy másfél km-t, vagyis a drótkötél maximális hosszának megfelelő egy rugatót hét perc alatt futnak be. Ez a sebességi számadat nagyon fontos, különösen *ködös időben*. Ilyenkor bizony előfordul, hogy nincsen más mód a távolságbecslésre, mint az, hogy szép lassan a parti nádasig, vagy — a mérőléc vezetése mellett — a másfél méteres parti vizekig mennek kifelé a gőzössel vagy motorossal, s ekkor visszafordulnak és hét percig haladnak teljes erővel befelé a tóközépheggyre, ha csak egyrugató és 14 percig, ha kétrugató tanyát akarnak keríteni.

De nemcsak verőfényben és ködben, hanem sötét éjjel is kell tudni tájékozódni a balatoni halázmesternek, amikor a parti hegyek, fák és templomok nem szolgálhatnak útbaigazító „gyekek“-ül. Ilyenkor, vagyis a nyári évszak éjjeli halászatánál a fentebb érintett hajósebességen kívül egyedül a parti lámpafények szolgálnak tájékoztatóval a távolságok dolgában.

Amikor pl. a Siótorokból kiindulva a fővárosi üdülő vagy a kenesei falu elejét akarjuk halászni, addig megyünk keletnek, amíg a füzfői gyár lámpáit el nem takarja az előtte DK-ről emelkedő mámai hegy. Mihelyt a lámpák eltűnnek, akkor elfordulunk D-nek, vagy É-nak a háló elszórására, mert ekkor vagyunk éppen két rugatóra a Kenese-vidéki csapatás helyétől.

A halászat eredményessége szempontjából még a tájékozódóképességnél is fontosabb a halázmester jártassága a *vizfenék* mineműségének ismeretében. Ha nem tudja pontosan, hol vannak az *akadók*, *bockák*, *„kües“-ek*, hol *sárosak*, *gyökeresek*, *„kenyőfődes“-ek* a tanyák, hol kezdődnek s meddig terjednek ezek a nevezetes jellegzetességei a fenéknek, milyen magas víz van fölöttük és melyik akadót, bockát vagy gyökerest mikor, milyen időszakban szeretik a halak „csoprosan“ látogatni: akkor hiába tudna, vagy szeretne parancsolni, hiába értené még a gőzhajó kormányzását is, nem lenne annak soha tekintélye a halászok között; mert ezek azt a hálóvezetőt tudják csak mesterükként becsülni, aki nemcsak a halászhajót irányítja ügyesen, hanem aki bizonyos fokig a halász-szerencsét is tudja kormányozni, azáltal, hogy mindig azt a tanyát kerített velük a maga körzetében, amelyik abban az időben a legbecsesebb zsákmánnyal kecsegtet.

De mivel a halászat eredményessége nem mindig a jó tanya kiválasztásától, hanem a széljárástól, a „*foltyás*“ (áramlás) erejétől, a hullámozás heveességétől, a víz átlátszóságától és sok egyéb, a szerszám jószágával és kellő kezelésével kapcsolatos körülménytől is függ, természetesen, hogy a legjobban tájékozott, a halásztopográfiaiban legjártasabb mester sem talál mindig arra a zsákmányra, amilyen és amennyi legjobban kellene a piacra. De ha csak néhányszor sikerül is neki egy hónapban egy szabadonválasztott tanyában 5—10 mázsa fogást, harcsát vagy pontyot, meg 30—50 mázsa szép keszeget bekeríteni és evvel az ő halászbokrát a másikat jóval meghaladó mázsapénzhez juttatni, az ilyen — a régi halászcéhekben is grádust szerző — „*remek*“ — zsákmányok a bokor előtt is mesterré avatják a társaság által kiszemelt hálóvezetőt.

A halász-szerencse mindig forgandó volt, különösen olyan hatalmas természetes vízben, mint a mi világ-szép, de még mindig titokzatos Balatonunk, amely annyi jó rejtekhelyet, oly tágas vándorlási-terepet nyújt a halaknak! A nagy tónak limnológiai viszonyait ma is lebírhatatlan természeti erők alakítják, s épp ezért a halgazdaságában is csak évtizedek áldozatos tenyésztő munkájával lehetett a *nemesedés irányában* észrevehető fejlődést előidézni. Halgazdának, halásznak egyformán szomorú kénytelensége, hogy amikor, most már — épp a céltudatos tenyésztő-tevékenység és a racionális technikai berendezkedés segítségével — kissé jobban lehetne kormányozni a halász-szerencsét, s talán több fogást lehetne egy évben bekeríteni, mint máskor két esztendőben: a bekerített hal jórészének kiemelését és betakarítását a súlyos értékesítési-válság nyomása alatt jobb időkre kell halasztani.

dr Lukács Károly

A pontyértékesítésről,

— ahogyan egy vidéki látja. —

Az elmúlt évtized végefelé halkivitelünknek nem voltak különösebb akadályai és inkább az volt a baj, hogy nem tudtuk kielégíteni az igényeket. A haltenyésztés nagyon jövedelmező üzemágnak bizonyult, nem volt tehát semmi csodálnivaló azon, hogy egymásután épültek az új tógazdaságok. A termést könnyen el lehetett helyez-

ni, annyira könnyen, hogy sok tógazdaságban, vagy egyáltalában nem építettek telelőket, vagy ha igen, akkor befogadóképeségük nem állt arányban a tavakkal. De erre nem is volt szükség, hiszen a kereskedő halszállító kocsija már a lehalászáskor ott állt a vasúti állomáson, a hosszabb tárolásra tehát úgysem került sor. A termelésnek pedig csak egy irányítója volt: a termelő érdeke.

A haltermés túlnyomó része külföldre ment, amivel együttjárt az is, hogy a belföldi (vidéki) piacot egészen elhanyagolták. Első volt a külföldi piac, azután jött a budapesti, a vidékivel már nem is nagyon törődtek. Természetesen akadtak kivételek is, általában azonban ez volt a helyzet. Pedig a haltermés jelentős hányada még akkoriban is a belföldi piacon került eladásra.

Lassanként aztán érezhetővé lett a sok új tógazdaság, illetve a haltermés megnövekedésének következménye. A kínálat erősbödött s ezzel egyidejűleg a külföldi kereskedők is kezdtek már különösebb igényeket támasztani, — úgyhogy az állandó külföldi összeköttetéssel rendelkező tógazdaságok elsősorban olyan halat termeltek, amilyen a külföldnek kellett. A belföldi, főképpen a vidéki piac igénye még mindig nem sokat számított.

Amikor azután az elmúlt évben a külföldi piac igen jelentékenyen összezsugorodott, bekövetkezett az a sajnálatos állapot, hogy jórészen a belföldi piacra nehezedett az a halmennyiség is, amely eddig a külföldi piacokon értékesült. A ponty ára lezuhant s az olcsó ponty olyan piaci szenzáció lett, amellyel a napilapok is gyakran foglalkoztak. Persze az ország határain belülre került pontyot mindenáron értékesíteni kellett. A termelők faluztattak, Budapestben — de másutt is — házaltak a hallal s akadtak vidéki városok, ahol a régi és az újabb (alkalmi) kereskedők mellett öt-hat tógazdaság kocsijai árusították az olcsó pontyot. A fogyasztóközönség kapott az alkalmon, olyanok is vásárolták a pontyot, akiknek azelőtt még nem is volt hal az asztalán és talán soha annyi halászlét nem ettek Magyarországon, mint az elmúlt esztendőben.

Idén a kiviteli lehetőségek valamivel kedvezőbbnek látszanak, viszont számolni kell azzal, hogy a belföldi piac helyzete sok tekintetben megváltozott tavaly óta. A ponty ára nyáron is nyomott volt, a lehalászsok utáni olcsóbb ponty tehát nem keltett különösebb feltűnést. Általában a vásárlóközönség addig, amíg az áresés újság, igyekszik kihasználni az alkalmat, de ha látja, hogy az olcsóság állandósul, mindjárt nem érdeklődik annyira az addig keresett cikk iránt. Úgy látszik, így van ez a pontynál is. Nagyobbmértvű fogyasztás csak akkor következne be, ha a hús és a most különösen olcsó baromfi ára jelentősen felemelkednék. Erre azonban nincsen sok kilátás.

A múlt évi olcsó pontynak van még egy figyelemre méltó következménye. Az a közönség, amely a magasabb pontyár idején az olcsóbb keszeg-féle halat vásárolta, rájött a ponty finomabb ízére. És mert a keszeg ára nem esett le 25—30 fillérré (ez volna a ponty árának megfelelő arány), érezhetően megnehezedett az apróhal-félék értékesítése. Ez ugyan elsősorban a szabadvízi halászatot érinti, országos viszonylatban azonban ez is számottevő jelenség.

A kiviteli viszonyok váratlan és nagymértvű javulására egyelőre nincsen kilátás. Csak a belföldi piac az, amelyre a jövőben is biztosan lehet számítani. Nem lenne ugyan észszerű a külföldi kiválmak számításba nem vévése a termelésnél, — még ideiglenesen sem, — viszont éppen a könnyebb és eredményesebb belföldi értékesítés érdekében okvetlenül nagyobb gondot kellene fordítani a hazai piac igényeire.

Magyarországon a halfogyasztás egy-egy főre eső hányada aránytalanul kicsiny. Ennek azonban egyáltalában nem az az oka, mintha közönségünk nem kedvelné a halat. Mert azoknak, akik azt mondják, hogy nem szeretik a halat, nem a halhús nem ízlik, hanem a szálkával való veszködés és a szálkától való félelem okoz gondot. Nem tudnak halat enni, mert nem ismerik eléggé, — s nem ismerik, mert nem szoktak hozzá. (Igazolja ezt az a tény, hogy a vízmenti városok halfogyasztása aránytalanul nagyobb, mint az ugyanakkora, de nem víz mellett fekvő városoké.) Aki gyerekkorában megszokta a szálkát és tud vele bánni, az szívesen vesz halat későbbben is. Vagyis a közönséget rá kell nevelni a halfogyasztásra, hozzá kell szoktatni a halevéshez.

Ezt pedig csak úgy tudjuk elérni, ha figyelemmel vagyunk a közönség igényeire. Természetesen ezek az igények vidékenként mások és mások lehetnek (többnyire minden tógazda tudja már környékének kívánalmait), éppen ezért a termelésnél is alkalmazkodni kellene ehhez. Vannak azonban olyan kívánságok is, amelyek csaknem az egész országban egyöntetűen megnyilvánulnak. Így például ma általánosan keresettebb a pikkelyes ponty a tükrösnél, — a közönség nem szereti a túlszíros halat, — a háziasszonyok nagyrésze jobban kedveli a hosszúkás pontyot a kerekdednél (mert abból több szeletet lehet vágni, tehát kiadósabb.) Ezek a kívánságok ellenkezhetnek a termelő érdekeivel, mégis figyelembe kell venni őket a fogyasztás növelése, — vagyis végeredményben éppen a termelő — érdekében. Erősen keresett cikk újabban a IV. o. (20—50 dekás) ponty. Ez a nagyság a multban rendszerint csak olyankor jutott a piacra, amikor a tógazda nem tudta tenyészanyagként felhasználni vagy értékesíteni. A jövőben tehát termelni kell piaci fogyasztásra is ezt a nagyságot. Ugyanez a helyzet a kárásznál is, amely a tógazdaságoknak többnyire elhanyagolt hala, pedig a belföldön jobban keresett cikk a compónál s olykor jobb árat lehet vele elérni, mint a nagy ponttyal.

Általában tehát a tógazdaságok saját érdekükben is helyesen tennék, ha fokozottabb figyelmet fordítanának a helyi, illetve a belföldi piac követelményeire.

Uzoni László.

Sorsvetés vonyóra.

(Halászszerkesztés.)

Írta: L. Kiss Aladár.

A sorsvetés egyike a legszebb ősi halászszerkesztéseknek. Benne a magyar néplélek dicséretes, megértő vonása nyilatkozik meg. Az emberi hibák megfékezésére az állam törvényt hoz. Az ősi magyar halász, talán öröklött megszokásból, de munkája természeténél fogva is, önmaga állít fel halásztörvényeket, szabályokat, artikuluszokat, regulákat. Ezekben kivétel nélkül mind megnyugszik. És ez a fegyelem náluk a békés együttmaradás sarkköve.

A sorsvetés *eredetét* a legnagyobb zártvízi, azaz a balatoni halásznál találjuk meg. Dívott azután a más formában a nyíltvízi (folyóvízi) halásznál, de — ami a legérdekesebb — tapasztaltuk ezt a mai sporthorgászoknál is.

Hogy a sorsvetés mibenlétét jobban megérthessük, ismernünk kell a *vonyó*, más szóval „*tanya*” fogalmát. Ez a kifejezés ázsiai eredetre vall, amennyiben az orosz „tonya” szóból ered. Nomád őseink a Kuma partvidékről hozták ezt magukkal.

A halászatnál alapjában mindig bizonytalan a leendő dúsabb szákmány megtalálási helye. Éppúgy kétes a

hálóvetéseknél a fogandó halak nagysága és mennyisége. Hogy mégis tudja a halász, hogy hol és mikor foghat többet, vagy kiadósat, azt hagyományos tapasztalatának köszönheti. Főleg pedig, mivel kitűnő természetfigyelő.

Ez vezette őt rá arra, hogy halászott vizének partjai, medre, vagy vizének természete után a tanyavetés megszokott helyeinek nevet ad. Így jegyzi meg magának.

Minden egyes, vagy egy-két egymásutáni tanyavetés egy-egy vonyó! Vagyis a víznek a húzóhálóval egy vetésre meghalászható része. S míg az egyik ismert, kitalapított vízrész kiadósabb zsákmányt szokott adni, a másik már kevésbé. Ennek okait a természetnek különös és sokféle megnyilatkozásában és behatásában találjuk meg. A többek között fontos itt a meder talaja és a fenék alakulata. Az uralkodó szél ereje és iránya. A víz mélysége és mozgása. És ami a legfőbb, a vízi élet, a haltáplálék megélhetésének jobb, vagy rosszabb körülményei.

Ennek és a vízkörnyezetnek minden csínját-bínyját tapasztalatból ismeri és tudja az igazi halász a maga vizén. Ezért van kisebb, vagy nagyobb értéke előtte az egyes állóvízrészeknek, vagy folyóvízszakaszoknak. És ha úgy esik, hogy egyidőben s egytájon találkoznak egymással, meg-egyeznek. *Sorsot vetnek a vonyóra!* Halászbecsülettel!

A sorsvetés módja különböző volt. Így, ha több halászbokor találkozott egy-egy értékesebb vonyó körül, a kormányosaik döntötték el, hogy kié melyik vonyó. Földre dobták kalapjukat, bicskáikat elnevezték egy-egy vonyónak s a kötényben összerázott bicska, amelyik kalapba jutott, úgy volt jó. Igazságos volt!

Még a látszata sem volt az összeveszésnek. Legfeljebb ugratták egymást nevetve, vagy komoran, amikor kinek milyen jutott. Mivel a vonyók között volt iszapos, akadós, amelyik éppen elég munkát adott. Annál szegényebb volt ilyen helyen a zsákmány. A sorsvetés alatt a derült, vagy szomorkodó arc már előre sejtetett mindent.

Ma már talán ez is feledésbe ment. Maga a sorsolás is cédulával történik. Vagy sehogy!

Az imént említett sorsvetés akkor történt, amidőn több halászbokor találkozott. De sorsoltak az egyes bokor emberei egymás között is, amidőn zsákmányuk igazságos felosztásáról volt szó.

Ilyenkor az öregebb halász állott elő. Kiválogatta a többtől a nagyobb, könnyen pénzzé tehető halat. Ezen hamarabb meg lehetett osztzkodni. De a többin! Ahányan voltak, annyi halrakást csináltak. Legtöbbnyire tízen voltak egy bokorban. Repült a kisebb-nagyobb hal az öreg halász kezéből tífzefél! Ilyenkor évődtek, tréfálkoztak, hogy a mérleg mindenaarón igazságot mutasson.

Erre jött megint a sorsvetés. Odaadták a gyerekek bicskájukat. Az összerázta jól a kalapjában s akinek a bicskáját azután a rakásra dobta, azé volt az a hal. Így intézték el egymás között, igazságosan, bíró nélkül.

De amikor beütött a „jó szerencse“, hogy a hal mázsaszám került ki a hálóból, már nem a sorsvetésre bízták a felosztást.

Erről, jó humorral így emlékezik meg a bűvárkodó, nagy halászkrónikásunk:

„Akkor nincsen sorsvetés, mert akkor érvényre jut a tihanyi mértékegység, az egy rőf vászonból készült tarisznya. Ennek rőfjét pedig kinek-kinek a felesége méri a karján végig a melle közepéig. Természetes, hogy akinek jó „begyes“, vagy „égi meszelő“ jutott, az jár legjobban/halméréskor. De már a tihanyi halász ezt csak úgy tréfásan hozogatja elő. Elvégre ezt is a sors juttatta kinek-kinek!“

Ennyit az állóvízi magyar halásznak idetartozó életéről.

A folyóvízi (nyíltvízi) halász tanyavetése már valamivel körülményesebb, fáradságosabb. Önála a folyóvíz állandó mozgása, sodra nagyobb erő kifejtést kíván. S amikor a háló ina, amely a vízfenéken jár, beleakad a víz erejével hozott, hömpölygetett és iszapba sülyedt sokféle galyakba, gyökeres tőkébe, a kára is nagyobb. A tanyavetése meg ilyenkor hiábavaló volt.

Ennek ellenére a halászbokrok között azért itt is megértő, családias a viszony. És soha nem fordul elő, hogy az összetalálkozáskor, ahol már a „vonyót“ — „tanyá“-nak mondja, egyszer is összeveszenek. Természetes, hogy a leszármazott, vérbeli halászkokról beszélek!

Itt a tanyára (vonyóra) való sorsvetést már az előzetes békés megegyezés váltja fel. Ősi szokás szerint úgy vetik a tanyát, amilyen sorrendben érkeznek. A megelőzés joga egy esetben áll fenn. Erről így szól a följegyzés: „Ha egy bokor tanyát vetett, egy másik pedig odaérkezében van, ekkor, ha a tanyavető hamarabb fel tudja szedni a hálót, mint ahogyan az érkező kiköt, akkor amaz ezt új tanyavetéssel megelőzheti.“

Az idők múlásával azután már sok minden megváltozott. Még a hal is más tájakra költözik!...

Minden folyóvíznek külön halászfelosztása van tanyák szerint. Tehát minden tanya nevet kap. És ez a név már megmondja, hogy az a hely (vízszakasz) milyen tulajdonságokkal bír. Hogy milyen eredmény várható a meghalászáskor. Jó-e, rossz-e?!...

Talán nem közönyös előttünk, ha a vonyó- és tanyanevekből egynéhányat följegyzünk. Ezek az elnevezések mindig sejtetik, hogy a tanyavetőhely a partról, vagy mederről kapta-e a megkülönböztető nevet, avagy a vízszakasz természete, helyi jellege ad-e rá útbaigazítást.

A tihanyi régi vonyók:

Csigásvonyó, Kút, Sárosvonyó, Kertekeleje, Szilvási rét, Fecskelik (a sok parti fecske fészektől), Gödrösföld, Dűpart, Potyogókő, Szivemvonyó, Vastagnádeleje, Szifákeleje, Alsószarkány, Jajtekerő, Csókapartok, Úszlató, stb.

A komáromi dunai tanyák:

Fössőforgó, Hármassforgó, Öregtanya, Faluajja, Vizás, Szívásajja, Ludas, Disznós, Keszegés, Pörös, Főhágó, Harcsás, Sebestanya, Dobai zátony, Ujfalusi óra, Görbeszeglet, Csikkentyű, Kengyeles, Düllő, stb.

És most térjünk át pár sorban a sporthorgászok sorsvetésére, illetőleg a „sorsházás“-ra.

Érdekes megtudnunk, hogy van nálunk olyan sporthorgászó egyesület, amely annyira alkalmazkodik a folyóvízi halak életmegnyilvánulásaihoz, hogy ennek házi szabályaiban is kifejezést ad. Ezen okszerű intézkedésével azután megkönnyíti és élvezetessé teszi sporthorgászó tagjainak szórakozását.

Ugyanis a ponty horgászása feltételezi egy horgászó helynek állandó nyugodt bírását. Ez a halfaj és családja etetéssel hosszabb-rövidebb ideig egyhelyhez, a „pontytanya“-hoz lekötött. S hogy ennek horgászása, minden megzavarástól mentes legyen, állítja fel tagjai részére a következő háziszabályokat:

„Tekintettel arra, hogy a pontyra való horgászás minden tag részére egy állandó helynek (tanyának) létesítését teszi szükségessé, a halászati évad megkezdése előtt, minden év első negyedében a választmány pontosan megjelöli és kétséget kizáró módon esetleg megszámozza azokat a helyeket, hol ilyen tanya létesíthető. Irányadó elvül szolgál, hogy egyik tanya a másiktól legalább 8—10 méter távolságra legyen. Ezen távolságon belül csak az érdekelt szomszédok beleegyezésével lehet új tanyát létesíteni.

Minden tag jogosítva van az egyesület vizein bár-

hol egy ilyen tanyát lefoglalni. Ha azonban valamelyik helyre többen is igényt tartanak, „sorshúzás”-sal döntenek, amibe minden tag belenyugodni tartozik.

A kiválasztott, vagy sorshúzás által kijelölt helynek újraválasztása a következő évben megismétlődik stb.“

De szabályokat találunk még a süllő és harsca fogására is.

Felsorolt mondanivalónkat azzal a nemes gondolattal fejezzük be, hogy a „sorsvetés” vagy „sorshúzás” mindenkor a békeszerető embereknek volt egymás között az alapvető törvényük.

Akár az ősi magyar halászbokor életét kutatjuk, akár a mai sporthorgászoknak egyesületekben való tömörülését nézzük!

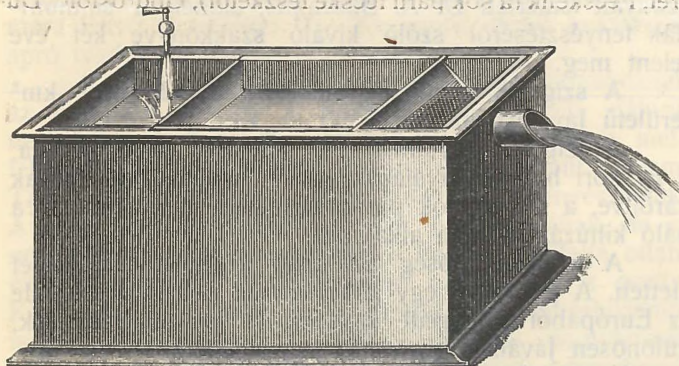
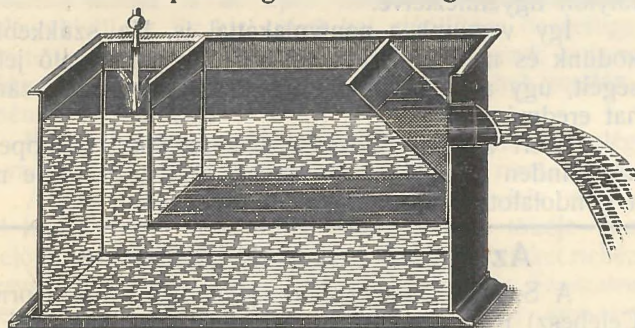
Édesvízi halászat.

Lexikon-tanulmány.

Irta: Répássy Miklós.

(Vége.)

Pisztráng. Tenyésztése. A hideg hegyi vizek legértékesebb, tógazdaságokban is tenyészthető hala a pisztráng. Különösen biztos alapokat nyert ez a tenyésztés, mióta a francia *Coste* a pisztrángikra mesterséges elvételét és

„Kaliforniai” pisztrángkeltető edény.

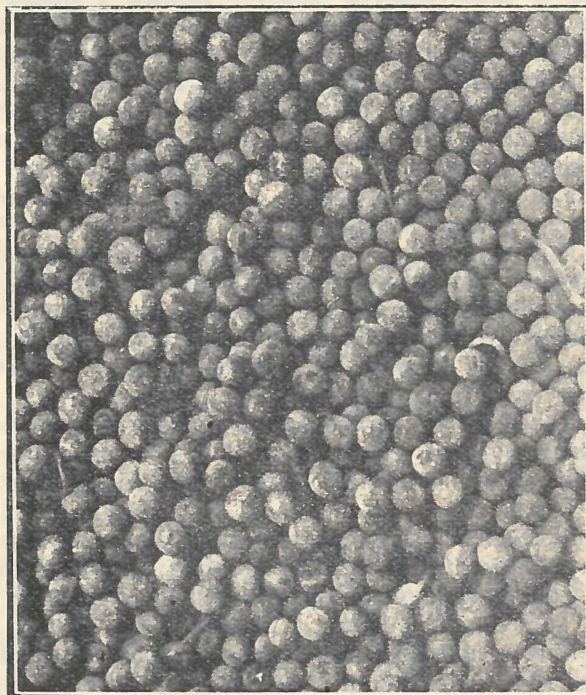
megtermékenyítését a gyakorlatba átvitte. A pisztráng, bár a hegyi tavakban is otthonos, de ivni mindig patakok forrásvidékére vonul fel. Ikráját késő ősszel s télen rakja le a meder kavicsába s az tavaszig van ott, akkor kezd kikelni. A hónapokon át szabadban kintlevő ikra természetesen sokat szenved. A tenyésztésnél a pisztráng ez életszakában mutatkozó nehézséget a mesterséges költetéssel küszöbölik ki.

A pisztrágnak az a tulajdonsága, hogy ivarérett-ség korában úgy a nőstény, mint a hím gyöngén simogatva elbocsátja ikráját, illetőleg tejét, igen könnyűvé teszi az ikra nyerését s megtermékenyítését bárhol, tehát teljesen védett helyen is.

Az ivarérett halakat, nemek szerint, előre elkülönítik. A haltartóból aztán sorra kiszedik őket s megfelelő fogással, mázos tiszta tábla fejk ki az ikrás halból az ikrát, tejesből pedig a megtermékenyítésre szolgáló tejet. Az így nyert ivarterméket óvatosan összekavarják s csak

aztán töltenek rá vizet. A fonnyadtnak látszó ikra vizet szí magába és borsószem nagyságúra gömbölyödik, eközben jut az ikrába a hím termékenyítő teje. Az ikrát most már olyan költő-edényekbe helyezik, amelyekben vízvezeték segítségével tiszta, levegődús, hideg vizet áramoltatnak. A költő-edények legelterjedtebb fajtája az ú. n. kaliforniai költő-edény, mely bádogból készül. Az ikra egy, az edénybe tehető és abból ki is emelhető rekesz, drótszitából készült fenekén van; a víz alulról áramlik a rekeszbe s fent csurgón folyik el folyton körülöblögetve az ikrát. A költő-edényt bármilyen zárt, védett helyen el lehet helyezni. Több költő-edény számára külön *költőházat* is építenek.

A vízben levő ikrában bizonyos idő múlva feltűnnek a halembrió fekete szempontjai, aztán észrevehetők lesznek a halporonty körvonalai, végre az ikra burka felpattan s kibújik abból, hasa alján nagy szikzacskóval, a kis hal. Akkorra már tavaszodik is. A megtermékenyítéstől a kikelésig terjedő hosszú, több hónapig tartó idő kezdetén az ikra nagyon kényes, de amikor már feltűnnek a szempontok, kár nélkül szállítható is. Keretekkel ellátott vászonlapokra helyezik, melyeket egymás fölébe raknak, a legfelsőre jeget tesznek s így

Pisztrángikra (a kikelés kezdődik) $\frac{3}{4}$ természetes nagyság.

hűvösen, nedvesen tartják; az egészet átkötik s rossz hővezetővel körülvéve csomagolják. Így az ikra víz nélkül, több napos utat is kibír. A rendeltetési helyre megérkezve, ismét a már leírt költő-edényekbe teszik, ahol tovább fejlődik a kikelésig.

Az ivadékokat ki kell venni a költő-edényből, mielőtt szikzacskóját teljesen felemésztené, mert azután már külön táplálékra van szüksége. A kikerült ivadékokat, vagy a szabad vizekbe helyezik ki, vagy pedig tógazdaságokba, ivadéknvelő tavakba. Ezek sekélyebb, de bő átfolyású tavak, amelyekbe az ivadék, ha elegendő táplálékról gondoskodnak számára, őszre 8—10 cm-re nőhet. Az ivadék tápláléka lehetőleg természetes táplálék legyen: parányi rákfélék, a szunyog álcái, légy álcái, később bogárság, giliszták, stb. Második év tavaszán már kezdik hízlalni az ivadékokat. Nagyobb, mélyebb tavakba kerül, mindig bő vízfolyással. Ragadozó természetének megfelelően, mindig több s több eledelt kap. Etetésére fel-

használható mindenféle bogárság, csigák, apró halak, mézszárszéki hulladék, stb. Második év őszén már elérheti a 0-20 kg súlyt és értékesíthető. Ha nagyobbra akarják nevelni, tovább kell tartani a tavakban.

A pisztrángot is legdrágábban elevenen fizetik, ezért így igyekeznek piacra vinni. Elevenen való szállítása azonban, miután igen kényes, nehéz dolog, külön e célra készült edényekben történik, amelyek vizét útközben mesterségesen látják el oxigénnel.

A pisztrángos haltenyésztő-telepek általában csak kis terjedelmű, de belterjes üzemek. Terméküket, húsának kítűnő volta miatt, jól fizetik. Sok telep az ikrának tenyésztési célokra való eladásával is növeli jövedelmét. Csonka-Magyarországon számottevő pisztrángos tógazdaság nincs. Ausztria és Németország hegyvidékein sűrűn találhatók. Legnagyobb ilyen üzemek Dániában vannak.*

Kell-e propaganda, vagy nem?

Irta: *iff. Zimmer Ferenc.*

Nem is olyan régen, amikor még levendulaillat terjengett a Biedermeier szobákban, valamiképp harmónikusabb volt az érintkezés a fogyasztó és a kereskedő között. A háziasszonyok kedvvel mentek a piacra és bizony sokszor órákat töltöttek el a vásárlással, illetve a pletykálgodással. El sem volt képzelhető másként, mint-hogy a halasnéni ne így köszöntse régi vevőjét: „Gu Mouan, Frau Hofrätin, kiszt Hand; Wie hamsten gschlafn? Ich hab Ihne á schen Stickl auf gseit glegt.“ Széles mosoly kísért e bizalmas megnyilatkozást és a csipőre tett kéz fürge ügyességgel már is a jelzett haldarab méréséhez és csomagolásához kezdett.

Ugyanígy a vevő is barátságos arccal és még barátságosabb kézfogással üdvözölte „a Fischerfrau“-t és rögtön áttért: „Hams denn nit gher, was mit der Frau Sektionsschefin vorgfalln ist?“ Erre azután megindult a tereferé, minek természetes következménye a feltétlen bizalom és a vevő hűsége volt.

Ebben az időben nem volt szükség reklámra. A háziasszonyok már este megcsinálták a másnapi menüt és kifejezett céllal mentek vásárolni. Jó kedvvel, konzolidált pénztárcával és gondtalanul. Néha többet is vásárolt a kelletnél, csak azért, mert valami megtetszett, vagy pedig kedveskedni akart ismerős kereskedőjének.

Ebben az atmoszférában könnyű volt az élet és reális alapokon fejlődhetett a kereskedelem.

Milyen másként van ez ma, amikor a társadalom egy szörnyű katasztrófán ment keresztül és kótyagosan botorkál a gazdasági élet-letarolt mezőin. Senki nem él a holnapnak, csak a mában örli fel erejét és csak arra vigyáz, hogy idegei az estig ne mondják fel a szolgálatot. Az ilyen fogyasztót kiszolgálni minden, csak nem gyönyörűség. Ennek figyelmét saját bajairól először el kell terelni, vezetni kell és benyomásokkal telíteni, hogy kizökkentse magát és végül vásároljon. Ennek a fogyasztónak a bizalmát megnyerni roppant nehéz. Éppen mert az emberek bizalmatlanok egymással szemben és mert ez a bizalmatlan ember a kereskedőben nem a társadalomnak egy hasznos tényezőjét, hanem annak élősdi-jét látja, ki állítólag improduktív munkával és aránylag könnyen, az ő kizsákmányolója.

Ezért kellett a kereskedelemnek a legraffináltabb eszközökhez folyamodnia, hogy egyrészt, mint már említettem, a fogyasztó figyelmét saját bajairól elvonja, másrészt pedig, hogy kedvet csináljon a vásárláshoz. Nem

*Irodalom. Répássy M. Édesvízi Halgazdaságok Budapest, 1923. Athenaeum. Br. Diessner. Die Künstliche Zucht der Forelle. Neudamm. J. Neumann.

volt már elég a szép portál, a szép üzleti berendezés. Jönni kellett valami mással, ami még nem volt és ami meglepetést keltett. Így született meg a reklám. Először az újságok lapjain, majd később plakátok formájában. Pompásnál pompásabb dolgok jelentek meg és frappirozták a fogyasztót. Tetszett nekik az újszerűség és önkénytelenül kedvet kaptak a reklámirozott cikkeknek a vásárlására. Egymásnak adták tovább impresszióikat és egy-egy jólsikerült plakát felett napokig vitakoztak.

Igy volt ez ama bizonyos pontyplakáttal is, melyről elmondhatjuk, sőt a közönség túlnyomó része ma is mondja, hogy ennél sikerültebb és ötletesebb plakát még nem volt. Ennek a plakátnak az ötletességen kívül az a nagy sikere is volt, hogy felhívta a fogyasztó figyelmét a hal olcsóságára, eloszlatta azon bahiedelmet, hogy a hal luxusétel és nem szegény embernek való. Közlebb hoztuk ezzel a plakáttal halainkat a fogyasztóhoz és sikerült elérnünk, hogy a halfogyasztás megkészsereződött.

A reklámirozásnak azonban egy óriási hátránya is van és pedig az, hogy ha egyszer elkezdjük, akkor nem szabad abbahagyni. A fogyasztó könnyen felejt és indolens lesz bizonyos cikk irányában, ha nem lesz arra folyton figyelmeztetve.

Igy vagyunk a pontyplakáttal is. Ha szűkkeblűsködünk és nem ismerjük fel az idők parancsoló jelenségeit, úgy a halásztársadalom összessége nem számíthat eredményre.

Ezért tartom szükségesnek a reklámot és appellációkat minden termelőhöz és kereskedőhöz: Szívlelje meg a gondolatot és áldozzon a közös ügyre!

Az indiai szigetek halászata.

A Szunda szigetcsoport (Jáva, Szumatra, Borneó, Celebesz) nagyrészt holland gyarmat. Ezek halászati viszonyait ismerteti Dr A. Buschkiel, akinek a salmonidák tenyésztéséről szóló kiváló szakkönyve két éve jelent meg.

A szigetek közül legfontosabb a 126 ezer km² területű Jáva halászata.

A szigetek folyóinak vize rendszeren piszkosbarna, a gyakori hirtelen zivatarok gyors áradásokkal járnak karöltve, a vízfolyások partja rendszeren meredek, és a háló kihúzására nem alkalmas.

A tropikus hőség általában a halak emésztését sietteti. A pontynak egy akklimatizált fajtája él ott, de az Európából importált egyedek is jól tenyészthetők, különösen Jávának hűvösebb hegyvidékein.

Az ottani pontyfajta főleg 25—30° C hőfoknál igen élénk, és legnagyobb az étvágya, míg az importált galíciai fajtának eleinte a 18—25° közti hőmérsék alkalmas, de már a következő ivadékaik mind jobban tűrik a meleget.

Az ottani pontyfajta egész éven át ívik, — ugyanazon anyák kéthavonként. A mesterséges tenyésztésnél pedig, így a növekedés egész éven át tartván, az európai termelésnél szükségessé váló teletetés teljesen elesik.

A trópusi klímának a gyors növekedésre nagy hatása van: a jávai fajtából származó pontyivadék a kikelés után 6 hétre 110 g, 9 hétre 210 g, 18 hétre 430 g súlyú. A jávai tavak pontytenyésztésre kiválóan alkalmasak. Annak dacára, hogy a vízi növények hulladékból származó detritus igen gyorsan korhad, és így organikus anyaggal van telítve a víz, mégis oxigéndús, de csak a napsütéses napszakokban, mert az oxigént főleg a zöld algák termelik, azonban éjjelre még mindig elég készlet marad a halak részére. A trópusi pontyfajtának különben is igen szerény az oxigén-igénye (1

liter vízben 2 mg, sőt azon aluli is elég). Viszont a compó kényesebb, mint az európai.

Az ottani pontyfajtának a szívóssága főleg a lehalászásnál érvényesül, mert a bennszülött halászok a vizet teljesen leeresztik, s a halakat kézzel, vagy bambuszról készült szitával úgyszólván az iszapból szedik ki — azonkívül egy harangalakú borítókosarat is alkalmaznak e célra. — A lehalászás alkalmával egyidejűleg szortíroznak is: a halak elhelyezésére egy sor kerek tócsát mélyítenek ki, s azokon egy barázdával vizet eresztenek át.

A tavaknál a halrács-, vagy hálóelzárás helyett bambuszfonatot alkalmaznak. Általában a bambusznak igen sok alkalmazása van: pl ebből készítik a különböző halszállító eszközöket is, előnye az, hogy sokkal könnyebb mint a fa, — bár kevésbé tartós.

A fogyasztásra kerülő ponty súlya 5—8 deka, e kis halakat a bennszülöttek fejestől — uszonyostól fogyasztják el. Az európai pontyos tógazdaságoknak az a törekvése, hogy nagyobb súlyú — 2—3 kg-os — hal kerüljön piacra, Indiában nem érvényesíthető, mert a lakosság vásárlóképesége igen csekély, az elkészítés módja is az apró halnál a leegyszerűsített. — Azonkívül az ily kis súlyú hal előállítására összefügg a rizstermeléssel is, t. i. a rizsföldeken helyezik ki igen gyakran az ivadékot, és a rizs mellett a hal mellékterményként szerepel.

Kedvező körülmények közt, ha elárasztásra elég víz van, egy év alatt háromszor is lehet a rizst aratni.

A jávai tógazdaság üzeménél a népesítés mérve attól függ, hogy a tulajdonosnak mennyi tőkéje van — előre nem szoktak kalkulálni, a bennszülötteket nehéz a tervszerű gazdálkodásra szoktatni. Jáva és Szumatra egyes vidékein az a szokás alakult ki, hogy egy-egy iyadéktenyésztő központ látja el a tőle egy-két órajárára fekvő termelőket 10—20 napos (0.50 grammos) apró ivadékkal.

A jávai tógazdaságok még abban is különböznek az európaiaktól, hogy a pontyon kívül egyéb, nálunk nem honos halfajtákat is termelnek. A pontynak mellékhalja egy Tawes nevű cyprinida, azonkívül Nilem, Tambokkan és Gurami nevű halfajtákat is tenyésztnek. A jávai tógazdaságokba compót is importáltak, de ez nem vált be: lassan nő, nem is keresett halfajta ottan, és a temperatúrát is nehezebben viseli mint a ponty. Közli még a szerző a hozzávetőleges terméshozamot is. Hektáronként a 20 métermázsás évi pontytermés már elég magas átlag, azonban a kevert népesítésnél (a fenti különböző halfajták) ennél többet — 30 mázsát is — el lehet érni.

A Szunda szigetcsoport közül Celebeszen kevésbé, de Szumatra egész területén folyik a haltenyésztés. Borneóban nagy hullámtéri árasztott területek vannak a haltermelésre berendezve. A rendszeres tógazdaságok pedig főleg Jáva szigetén vannak, ahol Európában képzett állami halászati felügyelők és 11 vándor halászati oktató működik, egy kísérleti tógazdaság és laboratórium is szerveztetett.

Illésy.

TÁRSULATOK—EGYESÜLETEK.

Az Országos Halászati Egyesület választmánya f. évi november hó 27-én ülést tartott, melyen Répássy Miklós elnöklete alatt jelen voltak: br. Szurmay Sándor alelnök, Antalffy György, Corchus Zoltán, Csörgöy Titusz, Hirsch Géza, ifj. Meszlény Pál, dr Paluzsa László, Stieber Antal, dr Unger Emil, Zimmer Ferenc és ifj. Zimmer Ferenc választmányi tagok, Fischer Frigyes igazgató, Illésy Zoltán titkár és Németh Endre pénztáros.

Távollétüket kimentették: Tomcsányi Vilmos Pál elnök, br. Biedermann Imre, gr. Festetics Sándor, dr Iklódy-Szabó János,

dr Isgum Ádám, dr Korbuly Mihály, dr Kovács Vilmos, Purgly Pál és dr Lukács Károly választmányi tagok.

Elnök a választmány tagjait szívélyesen üdvözli és felkéri az igazgatót a napirend előadására.

1. Igazgató bejelenti a Küllerkeskedelmi Hivatal abbéli értesítését, hogy a 3000 q-ban megállapított osztrák élőhal-kontingens kimerült és hogy a hivatal a kontingens felemelése ügyében lépéseket tett, azonban annak eredményéről eddig nem kapott értesítést. Hozzáfűzi igazgató, hogy a Halászati Felügyelőség már hónapokkal ezelőtt érintkezésbe lépett az illetékes külforgalmi ügyosztállyal és az osztrák kontingensnek 3000 q-ról 5000 q-ra való felemelését kérte.

A választmány a felemelés megsürgetését határozta el s felkérte az igazgatót, hogy ezirányban a szükséges intézkedéseket tegye meg.

2. Igazgató bejelenti, hogy az Egyesületet az OMGE újból felkérte az 1934. évi március hó 22-től 26-ig tartandó Országos Mezőgazdasági Kiállításon való részvételre. Bejelentette egyúttal, hogy a kiállításra kerülő halak szállítási kedvezménye az előző években kifejezett kívánságnak megfelelően akként lesz megállapítva, hogy a halak már a Budapestre való szállításhoz is 50%-os kedvezményben fognak részesülni.

A választmány a bejelentést tudomásul veszi és elhatározza, hogy a halászati pavillon akváriumának benépesítéséről gondoskodni fog, de versenyszerű részvételt nem kíván.

3. Igazgató bejelenti, hogy illetékes helyről azt az értesítést nyerte, hogy a város a fogyasztási adót emelni kívánja. Nehogy kész helyzet elé lépjen állítva az érdekeltség, célszerűnek tartaná elébevégni az intézkedésnek, s ezért a választmány elhatározását kéri.

A választmány akként döntött, hogy a fogyasztási adó eltörlése, továbbá a vásárcsarnoki helypénz felemelése, valamint a hálalás erőteljes meggátlása ügyében az illetékes városi tanácsnokhoz és az alpolgármesterhez küldöttséget fog elküldeni.

4. Igazgató a választmány intézkedését kéri, hogy ez évben a propagandát kell-e és minő mértékben megindítani.

A választmány a múlt évben kiküldött propagandabizottságot megbízta azzal, hogy a propaganda ügyében szükséges teendőket saját hatáskörében intézze el.

5. A választmány elhatározta, hogy ez évben ismét körlevelet intéz a tógazdaságokhoz, hogy a termés-mennyiség megállapítása végett terméseredményüket az Egyesületnek jelentsék be.

6. Zimmer Ferenc írásbeli beadványban kéri, hogy az Egyesület értekezletet hívjon össze, amely az előponttyal való kereskedelem részleteit és ármegállapítását tárgyalja le.

A választmány megbízta az igazgatót, hogy az összes kereskedelmi érdekeltek egybehívásával tartson értekezletet, amelyen az indítvány minden részében letárgyalassák.

7. Hirsch Géza választmányitag kéri az Egyesület választmányát arra, hogy őt a gazdavédelem ügyében kiadott kormányrendelet kedvezményeinek elnyerésében támogassa. A rendelet ugyanis a részvénytársaságokat a kedvezményből kizárja, minthogy pedig a Magyar Tógazdaságok Rt. kizárólag mezőgazdasági termeléssel foglalkozó vállalat, s ezért a földbirtokosokkal egyenlő elbánásban kell, hogy részesüljön, kérvényt kíván beadni a földművelésügyi miniszterhez a gazdavédelmi rendelet kedvezményeinek a vállalatára való kiterjesztése iránt.

A választmány a kérésnek készséggel eleget tesz és utasítja az igazgatót, hogy a Magyar Tógazdaságok Rt. ezirányú kérvényét pártoló záradékkal lássa el.

F. A Dunaföldvár-Bátai Halászati Társulat november 30-án Kalocsán közgyűlést tartott. A társulat az üzemműködésébe tartozó 16 ezer 272 kat. holdnyi vízterületnek halászatát megint tizenkét évre, vagyis 1934 január 1-től 1945 december 31-ig terjedő időszakra versenytárgyalás útján bére adta.

A közgyűlés a szóbeli árverés és a zárt ajánlatok felbontására egy öttagú bizottságot küldött ki, mely javaslatát a közgyűlésnek elfogadásra előterjesztette.

Az árverés eredményét déli 12 órakor hirdette ki dr Kőszeghy Mihály elnök. Eszerint az I. üzemszakaszt megkapta Bencze Ferenc 18 q halért az eddigi 19 és fél q helyett. A II.-at Dunapataj község 16 q-ért az eddigi 23 és fél helyett. A III.-at vitéz Szedressy Imre 16 mázsáért az eddigi 8 helyett. A IV.-et ifj. Foidl Antal és társai 20 q-ért az eddigi 25 helyett. A VI.-at özv. Isgum Ádámné és fiai 115 q-ért az eddigi 80 helyett, azonkívül kihelyeznek évente 30 q pontyivadékot és 10 láda süllőikrát. A VII.-et Heincz József és társai 84 q-ért az eddigi 64 helyett és vállalták évente 10 mázsa pontyivadék kihelyezését. Az V. üzemszakasz az üzemterv 3. pontja értelmében megmaradt özv. Isgum Ádámné és fiai, ezen szakasz legnagyobb jojtulajdonosainak kezén.

A Tiszaújlak-Vittkai Halászati Társulat november hó 14-én Szatmárcséken, a Szatmár-Vittkai Halászati Társulat pedig 15-én Fehérgyarmaton tartotta évi rendes közgyűlését. Mind a két gyű-

lésen Kövessy Győző ny. miniszteri tanácsos, — mint e társulatok igazgatója — ismertette az évi működést, ezután tárgyalták a múlt évi elszámolást, a jövő évi költség előirányzatot és a halászbérlőknek a bérleszállítás iránti kérelmét. *I.*

A Budapesti Aquarium és Terrarium Egyesület ez évi október hó 19-én tartotta az őszi idény első választmányi ülését. *Michailovits György* elnök ismertette az utóbbi hónapok alatt elévzett munkákat, az új tagdíjbeszedési mód eredményeit, az új tagok toborzását, illetőleg szakembereink kedves ígéréseit, melyekben kilátásba helyezték részint hathatós közreműködésüket és támogatásukat előadásaiikkal, részint az Egyesületbe való belépésüket is.

Ezután a megtartandó előadások programjának a megvilágítására tért át a választmány, elfogadván minden választmányi tagnak egy-egy előadás megtartására tett ígérését. Ezután az elnök bejelentette, hogy egy ajánlat érkezett az Egyesülethez, mely komoly megvitátást kíván. Ugyanis új aquarista szaküzlet alakult Budapesten a Belvárosban, melynek tulajdonosa *Horváth Sándor* úr felajánlotta az Egyesületnek helyiségét klubhelyiségül, valamint a könyvtárnak is az elhelyezését, a csereügyek természetbeni lebonyolítására pedig csere-aquariumok felállítását. Az elnök ezen ajánlat ismertetésekor röviden utal ennek előnyeire és hátrányaira is. A jelenlevő tagok szintén hozzászóltak az ajánlathoz, azonban — minthogy érdekelt felek is jelen voltak — a végleges döntést egy másik választmányi ülésre halasztották el.

Ennek értelmében és ezen célból ült össze még okt. 26-án újra a választmány az elnök lakásán. Hosszas és komoly megfontolás, igen részletező megtárgyalás után úgy döntött, hogy az ajánlatot nem fogadja el az Egyesület. A megokolás ez: az Egyesület, mint erkölcsi alapon nyugvó testület, nem fogadhatja el ezt az ajánlatot, nehogy azon ódiumnak tegye ki magát, hogy egy cég kizárólagos pártfogásával vádolhassák. Ezen az ülésen még az Egyesület érdekében erősebb propaganda megindításának és fejlesztésének módját tárgyalta le a választmány *Vida L.* egyesületi gazda ajánlata alapján. Ezután — midőn Szabados A. titkár legközelebb megtartandó előadására való meghívás is megtörtént —, az elnök az ülést bezárta. *Sz.*

A Budapesti Aquarium és Terrarium Egyesület november hó 16-án összejövetelt tartott a „Három Veréb” vendéglő különtermében. Az est programja a fontosabb megbeszélvonalokon kívül ifj. Szabados Antal titkárnak a „Danio rerio tenyésztése” című felolvasása volt. Szépszámú hallgatóság jelenlétében. A szerző a „Danio rerionak”, a zebra márnának, ennek a kedvelt, igen szép kis aquáriumi halmak tenyésztését ismertette igen részletesen a saját megfigyelései alapján, összevetve az eredményeket a külföldi leírásokkal, megfigyelésekkel is. Így minden a sikeres leikráztatáshoz, az eredményes szaporításhoz és ivadék felneveléséhez szükséges mozzanatra kitért. Rámutatott a ma már jól ismert biztos ivari különbségekre, a jó tenyészpár tulajdonságaira, az aquarium részletes berendezésére s az alkalmas víz és hőfok milyenségére. Élénk szavakkal írta le a Danio pár gyönyörű ívását, az ikrázás után követendő eljárást, majd igen gondos összeállításban adta a kicsinyek felnevelésének legjobb, leg-sikerrevezetőbb módját is. Az előadó saját pontos megfigyelésein alapuló gondos, érdekes és szép előadását a szépszámú érdeklődő közönség nagy tetszéssel fogadta. A felolvasást még hozzászólások követték, melyekkel kapcsolatban igen érdekes vita is fejlődött. A vitatkozáskor, s a hivatalos méltatás után az ülés a legbarátságosabb hangulatban ért véget. *Sz.*

Külföldi lapszemle.

A német-jugoszláv kereskedelmi szerződés-f. év szept. 24-én lépett életbe. A pontybevitel a legtöbb kedvezmény alapján úgy van szabályozva, mint a magyar szerződésben; azaz 30 márkás vám mellett 1933 aug. 1—1934 júl. 31 közt a múlt év ugyanezen ideje alatt bevitt mennyiségnek 50%-a importálható. *(Fischerei Zeitung, okt. 8.)*

Az édesvízi halak áralakulása a kínlat csökkenése következtében. A behozatal elleni harcban a német termelők már előbb elérték azt, hogy a pisztrángra 50 M, a pontyra és compóra 25 M vámot állapítottak meg. Ezáltal a pisztrángbehozatal meg is szűnt, de a ponty és compó még emelkedett, anélkül, hogy a piaci árakat nyomta volna és körülbelül 15 ezer mázsát tett ki az utóbbi évek alatt a behozatal. Márciusban a 80 márkára emelt vám már teljesen elzárta a határt, és csak a nyáron kötött kereskedelmi szerződések tették lehetővé 4750 mázsa kontingentált ponty behozatalát 30 márkás kedvezményes vám mellett. Így a behozatal mintegy 10 ezer mázsával csökkent. Ehhez járul az idén még az is, hogy a német termelés is visszaesett mintegy 10 ezer mázsával. Ezen körülmények sem hozták meg az árak jelentékeny emelkedését. Attól lehet tartani, hogy a piac elzárása a tengerihalfogyasztás emelkedését fogja eredményezni a ponty rováására, mert a 40 ezer mázsa hiány 10 fillér nagykereskedői és

25 fillér kiskereskedői spannung mellett az előbbieknél 400 ezer, az utóbbiaknál 1 millió márka veszteséget okoz, s természetes, hogy a kereskedő ezt igyekszik azáltal behozni, hogy megfelelően több tengerihalat hoz forgalomba. A tengerihalkereskedelem ezenfelül nagy tökével rendelkezik és széleskörű propagandával dolgozik, a német halászgözösök pedig a halfogást tetszesszerinti mérvben emelhetik. Az édesvízi halászatban csak úgy lehet segíteni, ha a kormány elrendelné, hogy minden halkereskedő 5 %/o-ban élőpontyot, compót és pisztrángot is tartozik forgalomba hozni. Ez esetben lehetne arról szó, hogy a német tőgazdaságok is emelhetnék a termést, mert 5% édesvízi hal eladáskényszere is 300 ezer mázsa fogyasztást jelentene, tehát kétszeresét az eddiginek. *(Korrespondenzblatt f. Teichwirtschaft, nov. 15.)*

A német ponty- és compótenyésztők szövetsége a fogyasztás előmozdítására nagyszabású propagandát indít meg, amelynek költségeire a tagok minden mázsa hal után 50 fillér hozzájárulást fizetnek. A fogyasztás visszaesését ezáltal akarják megakadályozni, hogy a karácsonyi és újévi piacon a termésnek legalább $\frac{2}{3}$ része elhelyezhető legyen. *(Fischerei Zeitung, nov. 26.)*

UJDONSÁGOK—VEGYESEK.

A magyar nemespontyok új piaca — Angliában. A londoni „The Jewish Times” című Yiddish (jüdisch) nyelven megjelenő újság 1933. szeptember 14-i számában látható ez a hirdetés.

רעבעדיגע פיש פאר אלעמען
איבעראשקענדיגע נייעס פאר די ימים טובים
פ. רודה און זיין
מיר זיינען צוטרעטן ספעציעלע דעם עולם, און פאר האלבען טאגס
ספעציעלע ארומגעבען יונגעלעך אונזער בארעמטע שפרינגער
קארפ לעבעדיגע פיש וואסער צו דעם אייגענעם פריין
וואס מען באקומט פאר פרייע קארפ. אפגענומען ערע
דעם היטען און זיין דעם טעגלעך אנדערע היינטע און אים פיש זעלען
זיין פון דעם עטליכער העכסטער קוואליטעט צו פאסטע ערטער.
אפגענומען ספעציעלע יונגעלעך אונז פיש און אירען זעלען נעלען אירען
אפגענומען

P. RUDA & SONS
14, Wentworth Street, E.C. 1. 140/143, Ridley St., Camden, E.C. 3.
38, Nassau Street, E.C. 1.

Kissé hosszú magyarázatra lesz szükség, hogy olvasóinkkal ezt a furcsa, héberbetűs dolgot megértessük, de hát *magyar ponty-tenyésztésünk örvendetes, nem mindennapi térhódításról beszél nekünk*, s ezért érdemes és érdekes is vele foglalkoznunk. A hirdetésnek csak a betűi hébernek, de nyelve, mint az egész újságé is, a középfelnémet nyelvből a középkorban kialakult zsidó-német zsargon, mely a lengyel, litván és délorosz zsidóság kivándorlása révén még az Újvilágban is elterjedt. E különleges, a zsidóság körében nemzetközinek mondható nyelv irodalma a XIV. századig nyúlik vissza. Yiddish nyelven nemcsak újságok jelennek meg, hanem könyvek is és meglehetősen jelentékeny modern szépirodalma van, amely a múlt század második fele óta állandóan gazdagodik a világirodalom remekeinek fordításával és önálló művekkel is, úgy az elbeszélő, mint a lírai és drámai műfajokból. Ennyit a nyelvről. A hirdetés címe olvasva „Lebedige Fisch for Alleman”. (Élőhal mindenkinek.) Szövegét magyarul folytatjuk szabad fordításban: Örömmel közöljük mindenkivel, hogy sikerült olyan megállapodást létesítenünk, hogy „a mi híres tükrös pontyainkat elevenen adhatjuk azon az áron, amelyet általában nem élő pontyokért szoktak fizetni,” stb. Magyarázatra szorul az is, hogy miért éppen a zsidóság körében kelendő a ponty Angliában? A bennszülött angol lakosság a kontinentális viszonyokhoz mérten *rendkívül erős halfogyasztó* ugyan, (a fejenkénti évi halfogyasztása kb. 50 kg!) de az ott fogyasztott halaknak csak igen csekély hányada édesvízi, mert a szigetország tengerihalászata adja a tömeget s így a tengerihalakat szokta meg ösödők óta a lakosság. Így van ez egyébként Franciaországban és minden más országban is, melynek határait hosszú vonalon tenger mossa. Pontyot csak bevándorolt idegenek szoktak Angliában fogyasztani, olyanok, akik ehhez régi hazájukban szoktak hozzá. Angliában a ponty eredetileg nem is volt honos, legnagyobb valószínűség szerint a középkori németszármazású *katholikus szerzetesek* telepítették be először a szigetországba, hogy — kontinentális szokás szerint — saját kolostori halastavaikban elevenen mindig rendelkezésükre álljon

a bőjti eledelnek alkalmas és régi hazájukban megszokott ponty.*

Ez a megállapítás arra vall, hogy a ponty betelepítéséhez és a fogyasztásához eredetileg semmi köze sem lehetett az angol zsidóságnak. Újabbban azonban a pontyokozat — főleg Hollandiából — (honnan évenként néhány tonnát tett ki a behozatal) a londoni és más nagyobb angol városi halpiacokon főleg a bevándorolt zsidóság és más idegen származású lakosság vásárolta,** de sokszor csak jegelre jutott hozzá. *Magyar ponty azonban csak ezidén jutott először Angliába.* Szeptembertől kezdve egészen mostanáig 6—7 vagónt tesz ki a szállítmány. A dolog előzménye az, hogy a Magyar Tógazdaságok R. T. vezérigazgatója, újabb exportlehetőségeket kutatva, a nyáron Angliába utazott és megállapodást kötött a magyar pontyok kiszállítására.

Külön nehézséget okozott az átrakás nélküli szállítás lehetőségének biztosítása (az angol vasutakon csak keskenyebb kocsik közlekedhetnek,) s ezért több speciál-kocsi átalakításra volt szükség. A szállítás négy és fél napot vesz igénybe Londonig. Zeebrügge-Harwich között a komphajóra (ferryboat) tolt vagónban, átrakás nélkül tehetik meg az új tengeri részét a magyar pontyok.

A magyar pontyról, mint szokatlan újdonságról emlékezik meg a *The Fishing News*, az angol halkereskedelem hetilapja, f. évi október 14-i számában, amikor már a negyedik. 11.000 drb magyar tükröspontyból álló szállítmány megérkezését jelenti a P. Ruda and Sons londoni halkereskedő céghez. A cég főnöke interjút adott a lap tudósítójának az alkalommal. Természetesen nagyon dícséri a magyar pontyokat, melyeknek — szerinte — „kitűnő ízük van és nem hasonlítanak az angol pontyokhoz, mert nincs iszapízük, hanem nagyon kellemesen édesekéek“. Megérkezésük után azonnal a külön e célra készített, levegőzéssel ellátott halasmedencékbe kerülnek a cég központi és fiókraktáiraiban. „Különösen érdekes megjegyeznivaló az, hogy egyetlenegy darab sem pusztult el a hosszú úton!“

A kísérletképpen megindított angliai pontyexportnak, mint a Magyar Tógazdaságok R. T.-től értesültünk, a megállapodások szerint folytatása lesz. Egyelőre 2 áruházban és néhány vendéglőben sikerült bevezetni. A forgalom még persze csekély, kóstolókat is rendeznek s talán idővel megkedvelik még a született angolok is, akik újabbban nagyon érdeklődnek minden iránt, ami magyar. *Dr U. E.*

Hinárítás a holt Marcalból. A Halászat f. é. augusztus havi számában ismertette volt a Ferenc-csatornán használatos hinárítók szerkezetek két fajtája. Mind a kettőnek üzeméhez vontatógőzös is szükséges, ez pedig már igen körülményessé és költségesse tenné a munkát a kisebb területű holtmedrek tisztogatásánál. Október hó folyamán Kun Géza győri halászmester mutatta be az általa évek óta alkalmazott igen egyszerű hinárítási módot, amelyhez csak egy halászcsonak szükséges és három emberrel végezhető a munka. A hinár, sás, káka, vízitök stb, szóval légszárú vízi növényzettel benőtt meder tisztogatására egy 40—50 méter hosszú, mindkét oldalán fűrészfogazattal bíró acélszalagot használnak. A szalag szélessége mintegy 8 mm, a kiálló fogazat 4 mm-es, a fűrészfogak távolsága 8 mm. A növényzet levágása a következőképpen történik: ha a benőtt mederrész nem sokkal szélesebb, mint a szalag hossza, akkor azt a medren keresztül fektetve vontatja előre a két végére kötött kötél segítségével egy-egy napszámos a kétparton előre haladva és e közben megereszti, — meghúzza a fenék fölétt járó szalagot — mint a fűrészt szokták. A harmadik ember csónakról kíséri a munkát és azon esetben, ha a szalag a fenékiszapban elakadna — azt kiemeli és letisztogatja.

Ha a meder szélesebb, akkor két részletben megy a tisztogatás, az egyik szalagvéget ekkor is a partról húzzák, a másik végét pedig csónakról vezeti egy munkás, a harmadik ember pedig a túlsó parton haladva egy kötéllel a csónakot vontatja előre.

A győri halászok állítása szerint a Marcalon egy nap alatt mintegy 3 km mederszakaszt tisztogatnak így ki. A levágott növényzet a víz felszínén úszik és ha a mederben folyás van, ez az alsó torkolatnál összegyűlik, teljesen állóvíznél pedig a szél által a part felé hajtott úszó gáz kampóval, vagy halászhálóval szokták kihalni.

Ha a szalag munkaközben elszakad, azt egy drótdarabbal mindjárt össze lehet kötni, a fűrészfogakat külön élesíteni, vagy kirezelni nem kell.

Kun Géza már évek óta használja ugyanazon szalagot, amelyet annakidején Németországból szerzett be.

Pontyivadék. A tavasszal igen nagy kereslet volt a pontyivadékban és az ideál ivás eredménye is arra enged következtetni, hogy egyes tógazdaságokban más helyről kell egynyaras tenyésztésanyagot gondoskodni, mert az ivatás a kedvezőtlen időjárás miatt nem járt eredménnyel. Az Országos Halászati Egyesületet és az Orsz. Halászati Felügyelőséget igen sok helyről megkeresték a tavasszal is a vétel és eladás ügyében.

*) *Walford B. Johnson: Freshwater Fishes, London and Glasgow, 1907. p. 65.*

**) *I. R. Normann: History of Fishes. London, 1931. p. 383.*

Felkérjük a t. tógazdákat, hogy a terméseredmények közlésére vonatkozólag szétküldött kimutatást saját érdekében szíveskedjenek kitöltve beküldeni és különösen az eladó ivadék összes súlyát, átlagos darabsúlyát és minőségét (pikkelyes, tükrös) szíveskedjenek közölni, hogy a vétel iránt érdeklődőket tájékoztathassuk.

Halpropaganda. Az Országos Halászati Egyesület 132/1933 sz. alatt a következő körlevelet küldte el az összes tógazdáknak: „Tisztelt Cím! Az export elé tornyosuló nagy nehézségek a magyar pontytermés nagyrészének elhelyezését ismét a hazai piacra kényszerítik. A budapesti piac felvevő képessége a legutóbbi években épp:n a propaganda folytán nagyon emelkedett, de annak jelentős fokozása még mindig elkerülhetetlen. A fogyasztás nagymérvű emelését, az előző évi tapasztalat szerint, rendkívül élénk reklám és propaganda kifejtésétől lehet remélni.

Az Országos Halászati Egyesület válaszmánya újból egy erőteljes reklámhadjárat megindítására határozza el magát és ennek támogatására kér fel minden tógazdát. Meg van egyúttal győződve arról, hogy minden egyes tógazdát a saját jól felfogott érdekében a kért csekély áldozatot meghozza és a szükséges költségek előteremtéséhez hozzájárul.

Az Egyesület jól ismeri tógazdáink nehéz helyzetét és éppen ezért, hogy a kívánt áldozatot a minimumra csökkentse, a tavalyinak felet kéri, még pedig azt, hogy a 200 k. holdnál kisebb tógazdaságok kat. holdanként legalább 25 fillér készpénzt, a 200 kat. hold, vagy ennél nagyobb tógazdaságok pedig kat. holdanként 50 fillér készpénzt küldjenek be az Egyesület pénztárába a propaganda alap javára.

Tekintettel arra, hogy a jelenlegi viszonyok között a legtöbb tógazdaság pénztára a készpénz-hozzájárulást nehezen viselné, az Egyesület ennek pótlásáról úgy gondoskodott, hogy néhány áldozatkész halkereskedő céggel oly megállapodást kötött, hogy ők az Egyesület számlájára beküldött, *kosárba csomagolt* II.—III. osztályú pontyot bizományba átvesszik és azt — csupán tényleges költségeik levonása mellett — az Egyesület javára értékesítik, tehát sem reggelt, sem jutalékot fel nem számítanak, ellenben kg-ként 50 fillér megtérítést az Egyesületnek feltétlenül garantálnak.

Az Egyesület kéri azokat a tógazdákat, akik a hozzájárulást természetben kívánják beküldeni, hogy a propaganda céljaira készpénz helyett 200 kat. holdnál kisebb tógazdaságok kat. holdanként legalább 1/2 kg, a 200 kat. hold, vagy ennél nagyobb tógazdaságok pedig kat. holdanként 1.0 kg pontyot vegyenek előjegyzésbe, mert ez a mennyiség felel meg a készpénz hozzájárulás mértékének.

Az Egyesület felkéri T. Cimet, hogy *postafordultával kötelezettség mellett* közölje, hogy az Egyesület kérelmet teljesít-e és pedig készpénz, avagy pontyküldemény formájában és egyben közölje a beküldendő összeg, illetve pontymennyiség nagyságát is. Sem a készpénz, sem a természetbeni adományát mindaddig senki se küldje be, amíg az Egyesület erre újból fel nem szólítja.

A beérkező válaszok eredményéhez képest vagy csekélylapot, vagy értesítést fogunk küldeni, hogy a *kosárba csomagolt* halat mikor és hová kell küldeni a szállítási költség utánvételezése mellett.

A magyar halkereskedelem tekintélyes része kijelentette, hogy vásárlásait elsősorban azoknál a tógazdáknál eszközöli, akik a magyar ponty létének és jövőjének érdekében kért eme áldozatot meghozni hajlandóknak nyilatkoznak.

Ismételten hangsúlyozzuk, hogy kizárólag *kosárba csomagolt*, azaz jegelt pontyot (tehát nem élő) fogadjunk el természetbeni hozzájárulásul, mert ily alakban nem rontjuk tovább a piacon az élőpontynak amúgy is leromlott árát.

Szíves sürgős választát kéri

Budapest, 1933. december 4.

kiváló tisztelettel

AZ ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET
VEZETŐSÉGE.

Változás a m. kir. Halélettani és Szennyvíztisztító Kísérleti Állomás vezetésében. *Dr Korbulé Mihály* kísérletügyi főigazgató, az állomás nagyérdemű főnöke f. évi december hó elsejével saját kérelmére nyugalomba vonult. A földművelésügyi miniszter az állomás főnöki teendőinek ellátásával *dr Maucha Rezső* kísérletügyi főadjunktust, egyetemi magántanárt bízta meg.

Maucha Rezsőt nem kell olvasóinknak bemutatnunk. Ismeri őt mindenki, aki a halászat ügyeivel kapcsolatban van. Tudományos szakirodalmi munkásságával igen megbecsült nevet szerzett bel- és külföldön egyaránt, nemcsak magának, hanem annak a magyar intézménynek is, melynek most, mint a leghivatottabb, élére került. Szolgálatát akkor kezdte meg, mikor az állomásnak még saját önálló helyisége sem volt, 1907-ben, s negyedszázadot meghaladó idő óta dolgozik hatalmas munkabírással és tehetséggel az állomáson s újabbban a Pázmány Péter Tudományegyetemen is, hol a „hydrologiai életfeltételek“ tárgykörből tartja magántanári előadásait. Főleg a víz-chemia és limnológia terén ért el nagy jelentőségű tudományos eredményeket. Működéséhez őszinte baráti érzelmekkel kívánunk sok sikert és megérdemelt elismerést. *Dr U. E.*

A halászejgy kiadását kérő beadvány illetékmentes sége. A m. kir. földművelésügyi miniszter 27.054/1933. V. B. 2 szám alatt az alábbi körrendeletet adta ki:

„Valamennyi vármegye alispánjának, törvényhatósági város polgármesterének és Budapest székesfőváros polgármesterének.

A halászatról szóló törvények végrehajtása és az 1925. évi XLIII. t. c. életbeléptetése tárgyában a belügy-, igazságügy- és pénzügyminiszterrel egyetértve kiadott 9500/1926. F. M. számú rendeletem II. fejezetének 9. §-át hatályon kívül helyezem és felhívom Méltóságodat, hogy az 1885. évi XIX. t. c. 60. §-ának 1. és 2. pontjaiban említett elsőfokú közigazgatási hatóságokat utasítsa, hogy jelen rendeletem keltétől kezdve a halászejgy kiszolgáltatását kérő beadványokra, vagy ha a kérés élőszóval történik, az erről felvett jegyzőkönyvre a 2 P beadványi illetéknek (Budapest 2 pengő állami és 2 pengő városi, összesen 4 pengő beadványi illetéknek) lerovatását szüntessék be, mert a halászejgy kiadásának kérelmezése illetékmentes. Budapest, 1933. november 25. A miniszter helyett: Dr. Mayer államtitkár.

A fenti rendelet értelmében a halászejgyért ezentúl csak az egyes illetékek újabb megállapítása tárgyában 5100/1931. M. E. szám alatt kiadott kormányrendelet 30. §-ában meghatározott illetéket kell fizetni, és pedig személyre szóló halászejgyért 5 pengőt, a halászatra jogosított segédszemélyzete és munkásai részére kiállított halászejgyért személyenként 1 pengőt. I.

Árjegyzés. A Halbizományi és Halértékesítő Rt. és a Zimmer Ferenc halkereskedelmi Rt.-től nyert értesítés szerint november hó folyamán a nagybani halárak kilogrammonként a következők voltak:

Édesvízi élőponty	{ nagy	0:95—1:00 P
	{ közép	0:90— —
	{ kicsi	0:85— —
Édesvízi jegeltponty		0:60—0:80
Balatoni fogassüllő	{ I. oszt.	4:50— —
	{ II. „	3:20— —
	{ III. és IV. „	2:00—2:40
Dunai süllő	{ I. oszt.	2:60—4:00
	{ II. „	2:20—3:00
	{ III. és IV. „	1:30—2:00
Harcsa élő		2:00—2:60
Harcsa (jegelt)	{ vagó	2:60— —
	{ közép	2:60— —
	{ kicsi	1:00—1:60
Csuka	jegelt	0:80—1:20
Compó		0:50—0:90
Kecsege		— —
Kárász (tenyész)		0:90— —
Őn		0:50—0:80
Balatoni keszeg		0:40— —
Fehérhal		0:28—0:45

Forgalom vontatott, irányzat lanyha.

A lap kiadásáért felelős: Dr Unger Emil.

HALBIZOMÁNYI ÉS HALÉRTÉKESÍTŐ R.-T.

HALNAGYKERESKEDÉS BUDAPEST

Telep és iroda: Elárusítóhely: IX., Csarnok tér 5. IX., Közp. vásárcsarnok.
Központi iroda: V., József tér. 8. T.: Aut. 809-22.
TELEFÓNSZÁM: NAPPAL: ÉJJEL: SZÁLL. OSZT.: AUT. 856-36 AUT. 591-22. AUT. 687-16.
LEVÉLCÍM: BUDAPEST 4., POSTAFIÓK 271.

Megvesszük tógazdaságok egész haltermését, szállítunk a Magyar Tógazdaságok r. t. kezelésében levő tógazdaságokból elsőrendű gyorsnövésű cseh, bajor egy- és kétnyaras pontyokat, anyapontyokat s minden más tenyészhalat, megtermékenyített fogassüllő-ikrát, valamint etetési üzemre berendezett tógazdaságok részére különféle haltakarmányt.

MAGYAR TÓGAZDASÁGOK R.-T.

BUDAPEST, V., JÓZSEF TÉR 8.

TELEFÓN: AUTOMATA 809—21. SZ.

LEVÉLCÍM: BUDAPEST 4., POSTAFIÓK 271.

Több mint 6000 kat. hold terjedelmű tógazdaságaiból szállít tenyésztésre

nemestörzsű egy és kétnyaras pontyot, pontyanyákat, harcsa-, fogassüllő-ivadékokat és fogassüllő-ikrát a következő helyekről: Balatonföldvár, Bia, Bicske, Gelej, Hortobágy, Iszkaszentgyörgy, Mike, Nagyláng, Órpuszta, Pellérd, Sárd, Sáregres, Sárszentmiklós, Somogysszentmiklós, Szabadbattyán, Tápíószecső, Tüsképusztáról és Varáslóról.

BARTA LIPÓTNÉ

HALKERESKEDŐ

IRODA: AUT. 850-71
TELEFÓN:
ÜZLET: AUT. 855-84

Budapest, IX. ker.
KÖZP. VÁSÁRCSARNOK

ZIMMER FERENC

Halkereskedelmi Rt.

Veszünk és eladunk bármily mennyiségű élő- és jegelthalat.

Telefonszámok:

Központi vásárcsarnok: Aut. 854—48.
Fióküzlet: V., József tér Aut. 816—79.
Iroda: VIII., Horánszky u. 19. J. 335—39.

Budapest, Közp. Vásárcsarnok.

HALÁSZ-HÁLÓ

puha inslég és kötél, hálófonal, parafa-alattság, rebzsinór minden mennyiségben kapható

ÁDÁM MIKSA
RT.-NÁL BUDAPEST

Főüzlet: IV., Ferenc József rakpart 6-7. T.: Aut. 843-10.

..... A Ferenc József hid és Erzsébethid között

Fióküzlet: VII., Thököly út 16. szám. T.: József 361-71.

..... A Keleti pályaudvar ind. oldalával szemközt